

LOKAVEC IN ČAS

Leto 8

List 8

BAJKE IN POVEDKE

Izdala in založila:
OŠ Danila Lokarja Ajdovščina
POD. ŠOLA LOKAVEC in GORIŠKI MUZEJ

Odgovorni prof. Ivana Slamič in mag. Slavica Plahuta
Uredile: Mara Obed, Marta Benko, Zmaga Kos, Tatjana Lipušček, Petra Terbižan Slejko in Irena Šinkovec

Priprava za tisk: Patricija Rojc in Janko Trošt
Tisk: Tiskarna Sedmak
7. julij 2002

LOKAVEC IN ČAS

Lokavec v časnosti, v trajanju časa. Mlini, kovačije, furmanstvo, prostor bivanja, potok. Predvsem pa ljudje. In beseda. Beseda je prva. Z njo spregovori človek o sebi, kraju, o mlinih, vozovih, kovaštvu, o preteklosti, ki je dokumentirana ali pa živi v ljudskem spominu.

Zato pozdravljam odločitev mojih sodelavk, da z otroki, starši, starimi starši, tetami in strici, sosedi spoznavajo ljudski spomin. Ugotavljajo v njem usedline časa, dogodkov, ugotavljajo in spoznavajo zemljo, iz katere raste današnja misel, današnje vedenje Lokavca o sebi.

Mnogo je stvari, ki skušajo človeka odvrniti od spomina. Začeti na novo? Ali se da? Napajamo se pri viru čiste iluzije. Tudi če bi hoteli, tudi če bi poskušali, spominu vasi ne uideemo, z njim smo zaznamovani: sprejeli smo ga od svojih staršev, če smo hoteli ali ne. Dali ga bomo naprej: bogatega, če smo ga razvijali s spoštovanjem preteklosti, revnega, če smo mislili, da se brez preteklosti da živeti, lepega, če smo bili trdni in če smo verjeli v dobro vaškega spomina.

Ta zadnja misel o trdnosti se mi je porodila ob branju pesmi Hudič skuša romarja, ki jo je pred letom 1869 v Lokavcu zapisal znameniti Slovenec Matija Majar Ziljski. Lokavški romar se odpravlja na Svete Višarje. Hudič skuša njegovo trdnost. Trikrat ga prepričuje, da se na Višarjah dogaja nekaj hudega, nenavadnega, strašljivega. Romar vztraja na svoji poti in zaupa volji božji. Trikrat se upre skušnjavi odpovedati se svoji poti in svojemu cilju. Zato je nagrajen z lepoto in čudežem:

Zvonovi sami zazvono,
vrate same se odpirajo,

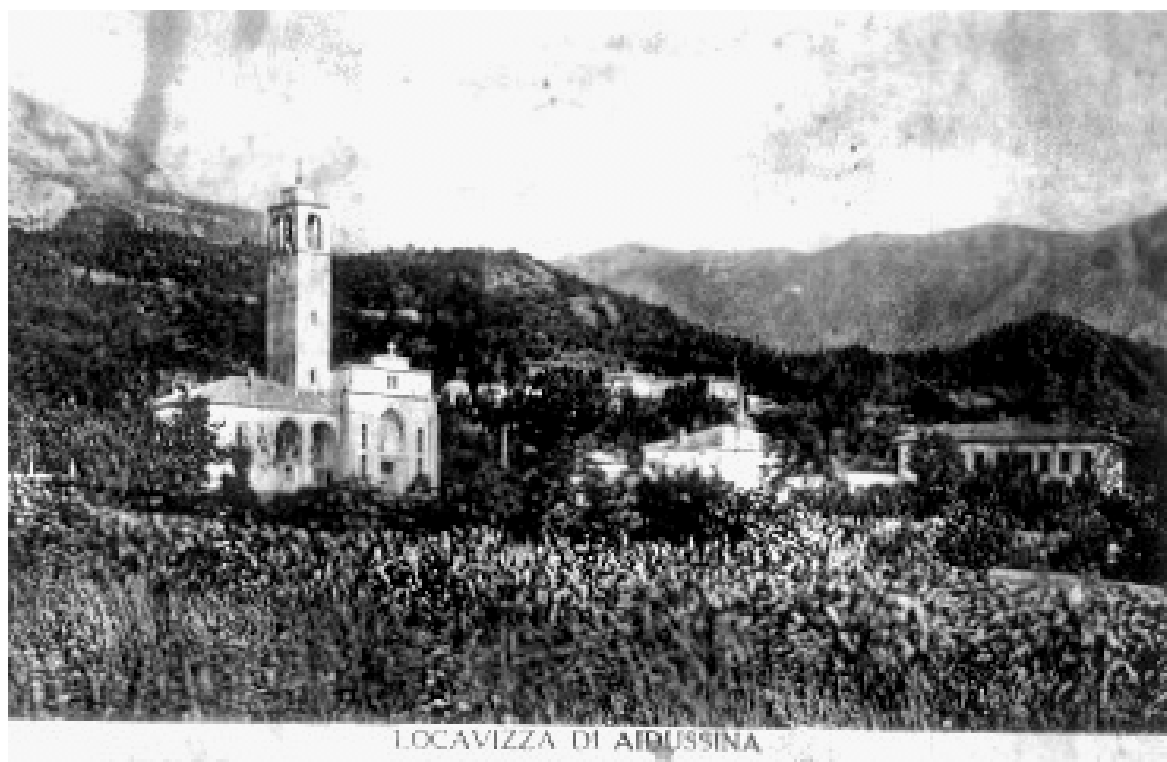
sveče same se vžiglajo,
sam Ježuš mu je mašo braw,

sam Ježuš mu je mašo braw,
en angelc je poleg staw.

Vztrajati na poti spomina, spoznavati ga, ga imeti rad je pravzaprav postavljati svoje življenje na trdne temelje. Vztrajati na poti spomina pomeni črpati moč za lastno ustvarjanje, delo in življenje iz vrelca modrosti.

To, kar počno lokavški otroci s pomočjo svojih učiteljic, je hoja k vrelcu modrosti. Je romanje k lepoti.

Ivana Slamič, ravnateljica šole

Pogled na zaselek Slokarji - Lokavec s vrha nosilnega stebra žičnice (luffpona), ki je bil postavljen pod Slokarji visok približno 23 m. Fotografiral Franc Čopič » Čopičev leta 1919«

Uvod: Planinska pravljica, Rudolf Baumbah

LOKAVEC IN ČAS - OSEMLETNIK- OSMOŠOLEC

Povedke, bajke in legende so kakor trije snopi, povezani v kito človeške domišljije. Kita, ki je našim prednikom predstavljala svet ali pa le lepoto ob prebiranju in poslušanju, je velikokrat zaznamovala njihove poti življenja. V vrtinec te magičnosti so bili postavljeni tudi Lokavčani. S trudom, močno voljo in vztrajnostjo so prebivalci te vasice pod Čavnom, starejši in mlajši, pripomogli, da je naš projekt Lokavec in čas postal osmošolec. Krona za osmi rojstni dan je tema, ki je od nekdanj burila domišljijo Lokavčanov, jo buri še danes in nikakor ne bi smela potoniti v pozabo. Toda kako ohraniti bisere v ogrlici, ne da bi se ta strgala in potonila? Spominjati se, zapisati in prebirati je potrebno, da se ogrlica ne izgubi.

Vsakoletni projekt je nekaj posebnega, nova stran v knjigi, ki nosi naslov Lokavec. Delo vzbudi nova občutja in razmišljanja, jedro pa ostaja enako. Če hočemo razumeti sebe, sedanjost, moramo najprej razumeti našo preteklost. Kako lepo je bilo opazovati šolarje, ki so z vso vnemo spraševali svoje dedke in babice, starše in krajane o različnih povedkah in tekmovali med sabo, kdo bo našel najboljšo. Vse so

najboljše, začinjene z zrcem resničnosti in življenja. Nekatere opozarjajo na nevarnosti, druge želijo spraviti v smeh, tretje kaj naučiti, vse pa zbuditi poseben odnos do življenja in njihovih vrednot. Čeprav se ne zavedamo, še vedno živijo med nami in lahko bi rekli, da so že vkoreninjene, večne. Če jih hočemo ohraniti čim bolj neokrnjene, jih moramo negovati in zapisati ter jih tako prihraniti za prihodnje rodove.

Upam, da boste ob prebiranju naleteli na kako novo misel, novo resnico, še nepoznano; ali pa celo obudili spomin na kakšno, ki vam je morda znana in vas spominja na otroštvo.

Mara Obed, vodja projekta

EJNKRAT J BLA ENA PRAUCA

S prihodom televizije in kasneje še računalnikov so se je otroško življenje spremenilo. Počasi in neopazno pa je vplivalo na odraščanje otrok tudi ločevanje gospodinjstev. Mlade družine so si zidale nove hiše in tako nehote ločevale otroke od starih staršev. Zgodnje jutranje bujenje otrok in vožnja v vrtec, popoldansko vračanje domov, večerna televizija, problemi staršev in še bi lahko naštevali, kaj vpliva na današnjo »instant« vzgojo otrok. Življenje poteka hitreje, vedno manj časa je za pogovarjanje. Jezik postaja vedno bolj banalen, dar pripovedništva med ljudmi počasi izginja. Le redki ljudje imajo še v sebi ta čar, da je njihovo pripovedovanje privlačno tudi brez pomembnih novic ali dogodkov, ki človeka pritegnejo k poslušanju. Vse hočemo slišati hitro in na kratko.

Čeprav sem rojen istega leta kot slovenska televizija, je moje otroštvo minilo brez nje. Ob Včasih nam je ob večerih delal družbo radijski sprejemnik ob poslušanju pravljice za lahko noč, večinoma pa je spomin zabeležil spomine na razne zgodbe in bajke, ki sta jih pripovedovala stara mama in stari oče, včasih pa še sosedi teta Zdenka in Ana. Zvečer, ko smo se posedli okrog stare mame, mame ali starega očeta in

pričakovali že popoldan obljubljeni pripoved, smo bili kot središče sveta. Ob pripovedovanju smo si otroci s pomočjo lastne domišljije ustvarjali slike in podobe, v katerih so nastopala tako grozna bitja, da jih nobeden današnji japonski risar animiranih filmov ne nariše tako pošastnih in groznih. Prav tako so bile princeske in dobre vile najlepša bitja, da jih nobena današnja mis ne prekaša. Ob poslušanju se je mimika obraza nas poslušalcev spreminjala sorazmerno s napetostjo in potekom zgodbe. Stara mama nam je omenjala *cuprance*, ki so se ponoči zbirale pod mostovi, *vejdance*, ki so z nočjo, ko je odzvonilo ave marijo, prihajali z mrakom in tavalili po vaških poteh, *jago babo*, ki je kradla otroke, *krvavo stegno*, ki je prežalo na nas v vinogradu ali goščavi. Stari oče je pripovedoval prigode *Pekmandlca*, ki naj bi pomagal revnemu vrtnarju na cesarskem dvoru do srca prelepe cesarične. Ker je bil delavec na žagi, je pripovedoval o strahovih, ki ponoči nagajajo in strašijo po *flandarinu*, (prostor pod žago) posebno pa čakajo na otroke, ki prihajajo z vrečami po žaganje. Vedeli smo za zlato v Čavnu, o grozoti, če bi se Čaven odprl, in kako sv. oče v Vatikanu moli mašo za ljudi pod Čavnom. V zgodbah so nastopali posebni junaki, ki so premagovali zlo in pomagali revnim ljudem. Vsi junaki pa so bili tako daleč in v naši domišljiji nedosegljivi. Živel so za mnogimi gorami, vodami in dolinami. Hudobci in pošasti pa neverjetno blizu, tako rekoč pred vrati hiše, če že ne v kakem skritem kotu v hiši. V zgodbah so nastopale tudi ptice z zlatim perjem, gamsi z zlatim rogovjem, volkovi, medvedi in lisice, ki so znali govoriti. Pripovedovanje in mimika obraza pripovedovalcev je bila poglavje zase. Naša otročja usta so se odpirala in oči so na široko požirale – gledale besede in jih spreminjale v slike, ki smo jih zvečer po lastnem scenariju ponovno zavrteli in obnovili kot nekakšen film. Včasih je bila ta obnova prijetna, včasih pa je morala mama kot kinooperater priskočiti na pomoč in nas potolažiti.

Zgodbe in predvsem antijunaki so imeli svojo moč tudi podnevi, tako je na

koncu vasi »pazilo« na nas krvavo stegno, v starem razmajanem seniku je na gredi čepela jaga baba in čakala na nas, pod mostom čez Jevšček pri Komparih je čakala na nas cupranca. V jami za odpadke Peklu so prebivali zlobci z velikimi jeziki in žarečimi očmi. Če bi zašli v ta območja, bi nam trda predla in vprašanje je, če bi še kdaj videli svoje domače. Kot posebno zanimiva pripoved mi je ostala v spominu zgodba o vojaku iz prve svetovne vojne, ki je dezertiral in se naselil v jami na pobočju Čavna. O njem je ljudski glas spletal razne zgodbe. Tako je v cerkvi v Lokavcu ukradel sveče, da si je lahko ob večerih svetil, nihče ni vedel, kaj se je kasneje zgodilo z njim. Zgodba je bila nedokončana in naše, otroško, sanjarjenje je zgodbo lahko dopolnjevalo, kot so jo dopolnjevali v svoji mladosti naši pripovedovalci. Tako je v domišljiji postal Robinson, o katerem mi je mama čitala iz Mohorjevega koledarja, kasneje Bedanec, verjetno bi današnji otroci iz njega naredili Rambota. V resnici pa je bil to le prestrašen avstroogrski vojak, in sicer češke narodnosti, ki so ga kasneje zajeli in odpeljali neznano kam. Zgodbe so počasi zamrle in le redko kdo se spomni nanj. Mnogo je takih pripovedi, ki so pozabljene in so jih ljudje odnesli s seboj, ko so umrli. Moderni časi so bajke in pripovedke potisnili v pozabo. Danes gredo starši v videoteko, si sposodijo kup videokaset in jih vrtijo otrokom. Vse je že naprej podano, slika in glas ne dopuščata otroku nobene domišljije. Televizija, ki je postala moderno ognjišče v hiši, je otroke potisnila v kot. Vse bajke je spremenila v burleske, dobra bitja v karikature, hudobna pa v spake. Včasih so pripovedovalci zgodb z načinom pripovedovanja nakazovali otrokom pravo smer domišljije in ustvarjanja slik. Pričetek se je vedno pričel z »Bilo je nekoč«. Ob napetih situacijah je glas postal globlji, o-ji so postali daljši, gibi pripovedovalca hitrejši, otročje oči večje in usta vedno bolj odprta...

Boris Blažko

ZLATOROG – MIT IN RESNICA

Pradavne korenine pravljice o zlatorogu

Zgodba o Zlatorogu je znana in priljubljena tematika v obsežnem alpskem kulturnem prostoru, njena simbolika pa je spodbudila še mnoga umetniška poustvarjala dela na literarnem, glasbenem in likovnem območju.

Pravljico o Zlatorogu je upesnil nemški pesnik Rudolf Baumbach, ki jo je postavil v čudovito trentarsko gorsko okolje. Pripoved njegovih slovenskih prijateljev ter zapis pripovedke o Zlatorogu, njegovem pravljicnem vrtu pod Triglavom in žalostni ljubezenski usodi trentarskega lovca, ki jo je leta 1868 objavil Karel Dežman (Deschmann) v ljubljanskem nemškem dnevniku Laibacher Zeitung, ga je spodbudila, da je v letih 1874 do 1875 med počitnicami na Bledu spesnil epsko-lirično pesnitev Zlatorog, ki je 1877 izšla v Leipzigu. V pesem je vnesel domači folklorni kolorit, slovenska imena krajev, oseb tudi značaje likov slovenskih pastirjev in pastiric, domačinov, Bohinjcev in Trentarjev, ki jim je s pesnitvijo Zlatorog postavil romantičen spomenik. Anton Funtek je leta 1886 pesnitev prevedel v slovenščino.

Od tedaj je pesnitev in zgodba o Zlatorogu kljub določenim upravičenim strokovnim dvomom o avtohtonem izročilu, ki jo iz Trente prestavlja v širši prostor gorenjskega in primorskega dela Julijskih Alp, je lik Zlatoroga postal del ljudske kulture Trente, pa tudi simbolni lik vseh dobronamernih planincev in neplanincev, ki občudujejo neokrnjene naravne lepote alpskega pogorja.

Pravljice imajo navadno globoke korenine v preteklosti ljudstev in krajev, v mešanici resničnosti, oplemeniteni z domišljijo, in včasih le v drobcih izpričane zgodovine zaslutimo njihov izvor. Zgodba o nenavadnem gamsu, kozorogu ali jelenu, ki čuva bogate zlate zaklade v gorah, je verjetno zrasla v alpskem svetu v času, ko so prazgodovinska ljudstva visoko v alpskih gorah iskala zlato. Ko so to območje naselili

Slovenci, je žival dobila ime Zlatorog, zlato bogastvo pa so postavili v goro Bogatin.

Pričevanja o zlatem rudniku v alpskem zaledju Akvileje (Ogleja) segajo v rimski čas, ko je to območje poseljevalo keltsko pleme Tavriskov. O njem je poročal grški zgodovinar Polibij iz 2. stoletja pred Kristusom, ko je v 34. knjigi svoje Zgodovine opisal popotovanje po severni Italiji in galskih deželah. Njegovo pričevanje je ohranil in dopolnil grški zgodovinar in geograf Strabon. Polibij je zapisal, da je bil zlati rudnik odkrit v deželi noriških Tavriskov na območju rimske Akvileje (danes slovensko Oglej, blizu Trsta), ustanovljene leta 181 pred Kristusom. Zapisani viri o Tavriskih ter geološki podatki o ležiščih rud in zlatonosnih rekah na območju današnje Slovenije dopuščajo domnevo, da bi lahko rimskodobni zlati rudnik Tavriskov locirali v slovensko območje toka reke Drave.

Na svojih poteh po gorah so prazgodovinski pastirji, lovci in rudarji srečevali tudi nenavadne živali, ki jim je domišljija dodala še mitični navdih. Prav Polibij je v zapisu, ohranjenem pri Strabonu, omenjal nenavadno žival, ki naj bi živela v Alpah, podobno jelenu, s čokatim zgornjim delom telesa in izrastkom pod brado, ki bi jo lahko opredelili kot losa. Le ta je še do zgodnjega srednjega veka živel v jugovzhodnem alpskem prostoru.

Tako kot Tavriski in Italiki so zlato in druge kovine iskali tudi kasnejši naseljenci, saj je metalurgija postajala vse pomembnejša za družbeni razvoj. Z iskanjem zakladov in kovin je povezanih več slovenskih ljudskih povedk, med njimi ena najbolj priljubljenih, povedka o Zlatorogu. Zlati rogovi belega kozoroga ali gamsa naj bi bili ključ do zakladov Bogatina nad Soško dolino, in le enkrat naj bi se posrečilo tujcu, nekemu italijanskemu zlatokopu, da se je dokopal do zaklada z odlomkom Zlatorogovega roga. Italijan je celo življenje kopal zaklad, trentarskega lovca, ki je Zlatoroga ranil v želji, da bi dobil njegove zlate roge, pa je Zlatorog pahnil v prepad.

Pripovedko, ki bi ji korenine lahko iskali v predslovanski alpsko-balkanski mitologiji, so ljudje v dolgih zimskih večerih povezali še z drugimi prvinami indoevropskega ljudskega pripovedništva, bajnimi bitji, vilami, belimi ženami ali krivopetami. Kombinacija ljudskega izročila in pesnikove ustvarjalnosti nam tako v sedanji čas prinaša odsev daljnih prednikov.

Prirejeno po članku Marjete Šašel-Kos: From the Tauriscan Gold Mine to the Goldenhorn and the Unusual Alpine Animal (Od zlata pri Tavriskih do Zlatoroga in nenavadne alpske živali), *Studia Mitologica Slavica*, 1, 1998, str.169-181

Inga Miklavčič-Brezigar

RAZUMETI BAJKO JE BAJNO

V starih časih... Enkrat, dolgo je že od tistikrat, so se na svetu godile čudne reči... V tistih časih, ko ljudje še niso poznali sovraštva... Pred dvesto, morda tristo leti... V času, ko je Stvarnik še hodil med ljudmi¹... Da, dolgo je že tega... in

¹ ČERNIGOJ Franc, Javorov hudič, Kmečki glas, Zbirka glasovi – 1. knjiga, Ljubljana 1988, s. 285 il., MEDVEŠČEK Pavel, Na rdečem oblaku vinograd rase, pravce n štorje od Matajurja do Korade. Kmečki glas, Zbirka glasovi – 3. knjiga, Ljubljana 1991, s. 223 il., DOLENC Janez, Zlati Bogatin, Kmečki glas, Zbirka glasovi – 4. knjiga, Ljubljana 1992, s. 258 il., KOCJAN Danila, HADALIN Jelka, Bejži zlodej, baba gre, Kraške

vendar ne tako daleč, da ne bi pomnili časa, ko so bajke še živele med našimi ljudmi. Morda pa živijo tudi danes kje v kakšni izbi, ko ljudje najdejo čas za pogovor, ali pa na izletu v naravi, ko se nekdo spomni, kako je nekoč slišal pripovedovati...

Način življenja naših prednikov je bil v daleč največjem delu kmečkega značaja, odvisen torej od zemlje, vremena, letnega časa..., skratka pojavov, ki jih niso mogli sami določati, bilo pa je od njih odvisno njihovo preživetje. Vse, kar je ljudem ostalo, je bilo budno opazovanje narave in poseben odnos, ki so si ga ustvarili, tako stvaren kot domišljjski. Slednji je posebno prišel do izraza v zimskih večerih, uvodih v dolgo noč, ki ji je sledil kratek dan. Kmečka družina je pogosto imela na obisku sosede in prijatelje, ki so se družili ob prijetnem kramljanju, tudi petju in hecih v kuhinji ali izbi. Pri tem nikakor niso manjkale »pripovedi o strahovih«, ki so ob karbidovki ali petrolejki dobili pravo podobo. Nočno življenje je bilo precej manj »razsvetljeno« kot danes, kar si sodoben človek težko predstavlja. Tudi radio se je pojavil šele v času pred drugo svetovno vojno, da o televiziji sploh ne govorimo, saj se je razmah tega aparata začel v 60. letih prejšnjega stoletja. Kaj je torej ostalo človeku, kot da si je našel prijetno družbo, v kateri je dal duška svojim čustvom in domišljiji. Nekateri so bili za to še prav posebej nadarjeni, zato so bili priljubljeni gostje. Seveda so starejši imeli več besede kot mlajši, otroci pa so povečini kar molčali. Ob tem so ženske vezle, pletle, morda klekljale, moški pa so si dajali opravka z luščenjem koruznih storžev, ki so še viseli nad pečjo ali pa tudi ne. Dogodilo se je tudi tako:

»Običajno sta dva v »hiši« vzela pot pod noge in s cigareto v roki ali pa na hrbtu prekrižanimi rokami, korakala gor in dol. Pri kakšnem, bolj važnem,

štorije. Kmečki glas, Zbirka glasovi – 6. knjiga, Ljubljana 1993, s. 348 il., KOMAC Vlasta Terezija, Na klužah tice strašijo, Založba Branko, Nova Gorica, Jutro, Ljubljana 1997, s. 87 il.

pripovedovanju je kdo vmes prav pomembno in sočno pljunil na že itak razmočena tla.

Zelo radi so govorili o strahovih. Možakarji so vedeli povedati, kako jih je včasih ob vrnitvi iz Idrije v večernem mraku skozi vse Razore spremljala brlivka. To naj bi bila duša nekoga, ki je pred kratkim umrl. Videli so pod noge leteti kamenje, a bolečine niso čutili. Prikazovala se jim je bela žena s koso, za nekom je nekdo vpil, »dej nazaj«, ko pa se je ozrl, ni bilo nikjer nobenega.«²

Bil je to nek simbolni svet, ki je imel v njihovem življenju precej veliko vlogo. Po mojem mnenju je šlo pri tem bolj za čutno ali kar čustveno komponento doživljanja oz. tolmačenja življenjskega okolja. Če bi vsakdo od nas dobil nalogo, da gre sam sredi zime skozi gozd ponoči brez vsakršne razsvetljave, in to še pomanjkljivo oblečen, kakor so ljudje povečini tedaj bili, morda ob tem ne bi razmišljal tako kot v centralno ogrevanem stanovanju pred televizijo, v družbi čipsa in coca-cola. Ko je človeka strah, najbrž tudi marsikaj vidi. Imajo pa tukaj obravnavani »strahovi« precej zakoreninjeno tradicijo in so se z bajkami prenašali ustno, iz roda v rod. Nekateri pripovedovalci so kaj odvzeli, drugi dodali. Dejstvo je, da so bili naši predniki deležni precej bolj skromne izobrazbe kakor mi danes, torej manj izobraženi, zato pa nič bolj neumni.

Informacije ljudem niso bile tako hitro na razpolago kot danes. Najpogosteje so se širile od ust do ust, in sicer peš, z vozovi, kasneje s kolesi. Pomemben dogodek je bila nedeljska maša. Ljudje so se srečali s sovaščani, na obisk so prišli tudi iz drugih vasi in prinesli s seboj novice. Po maši je občinski sluga prebral razne oblastne odloke, obvestila, vpoklice v nabor itd. Temu je sledilo obvezno druženje v gostilni, ki je bila nekakšno informacijsko središče vasi. Na od Italije okupiranem ozemlju po letu 1928 ni bilo več slovenskega tiska, celo šole so bile v

italijanščini, jezik, ki pa ga je naš človek čislal, je bila materinščina. Slovenski jezik se je povečini umaknil v zasebno sfero in z njim tudi naša bajka. Koledniki in berači pa niso le pobirali živeža, temveč tudi prenašali novice. Črtomir Šinkovec je v Oblakih nad sončno deželo med opisom življenja na Vojskem pred drugo svetovno vojno dejal:

»Kolednika sta bila ponavadi dva moška: godec in nosač. Šla sta od hiše do hiše. Godec je igral, po hiši so plesali, nosač pa je tlačil v malho svinjske krače in rilce, ki so mu jih za nagrado prinašale gospodinje. Tako so koledniki prinesli v samotne domačije košček veselja in spremembe. Bili so malodane tudi edini prišleci, zakaj sneg je zaprl pot celo za berače, ki so si poleti podajali kljuge. Berači pa niso samo beračili, bili so tudi prinašalci novic. Nategnili so jih kajpak na svoja velika kopita. Imeli so časa na pretek in tako so si ga krajšali.«³ To je bilo življenjsko okolje bajke.

Prvi mejnik bajanju je bila prva svetovna vojna, drugi pa druga svetovna. Tehnični napredek, ki jima je sledil, je človeku pomagal toliko obvladovati naravo, da njegovo preživetje ni bilo več odvisno samo od nje. S tem pa je postalo človeku dosegljivo tudi marsikaj drugega – prijaznejše bivalno okolje, oblačilna kultura, možnost izobraževanja, hitrejši dostop do različnih koncev sveta, informacij itd. Nekaj normalnega je, da je ob tem človek spremenil tudi svojo miselnost. Le redke vraže še spremljajo naše življenje in na bajke smo skoraj pozabili. Vendar pa nasprotno kot naši predniki včasih precenjujemo svoje zmožnosti. Kako ranljivi in človeški smo, na žalost, ugotavljamo le ob prilikah naravnih in drugih nesreč. Prav nenavadni pojavi v okolju in človeška domišljija pa sta ustvarila bajke.

Večina bajk je našla svoje zadnje mesto v pravljicah, redke so zapisane

² KOLENC Marica, Spomini na Vojsko – Mrzlo rupo, tipkopis, s. 11

³ ŠINKOVEC Črtomir, Oblaki nad sončno deželo, Zavod »Borec« v Ljubljani 1963, s. 29

v obliki, kot so bile povedane. Njihovo pravo okolje pa je med ljudmi, v slišni, vidni in čustveni obliki. Televizija in internet jih ne bosta mogla nadomestiti tako, kot ne bosta nadomestila osebnega stika in pogovora s soljudmi.

Vesna Ličer

Kogejeva ilustracija Planinske pravljice

CERKEV SV. URBANA

Zapisi Edmunda Čibeja izpričujejo naslednje povedke:

»Začetkom se je baje namenilo zidati to kapelico malo višje proti Čavnu, a kamenje, ki je bilo pripravljeno in pripeljano za zidanje, je bilo ponoči preneseno nekoliko nižje, na lepši kraj, kar se je zgodilo po naravni poti, in se je smatralo kot čudež, katerega je napravil edino le sv. Urban. Cerkvica, bolj kapelica, je bila zidana v gotskem slogu, kar je dokazal profesor dr. Messesnel, ki je bil preizkovalec starin in lepih umetnosti.

Zakaj je nastala ravno tam, na vznožju Čavna, kapelica sv. Urbana, in kak vzrok je bil, da se je to delo izvršilo ravno tam, kajti brez vzroka in brez kakega določenega razloga naši pradedje niso zidali nikoli in nikjer kake zgodovinske stavbe!

Kaj je torej napeljalo naše pradede, da so se odločili zidati kapelico v tem, skoro divjem kraju? Mogoče strah pred barbari? Mogoče strah pred Turki? Ni verjetno! Bolj verjetno pa je, da so naši stari zidali to svetišče v oddaljenem in skitem kraju zato, da se zavarujejo s pomočjo zaščitnika sv. Urbana proti »nenadni nesreči«, ali pa jim ta zaščitnik nakloni kako »čeznaravno srečo«.

Da je temu tako, slišali bomo iz dveh, tu navedenih pravljic ali legend.

Prva legenda pripoveduje o nenavadnem čavenskem strašilu.

Splošno je bilo tisti čas znano in naši pradedje so trdno verjeli, da vsebuje Čaven velikansko jezero, in nepopisno gorje bi postalo, ako bi se odprle zatvornice tega divjega jezera. Poplava vse Vipavske doline bi bila gotova stvar –uničenje človeštva, živalstva in rastlinstva, neizogibni dogodek, in lepa naša dolina bi postala mrtvo morje.

V ta namen se sezida kapelica na čast sv. Urbanu, ki bo »čuvaj« in »prošnik« pri vsemogočnem, da se nikdar ne odprejo one usode polne zapornice!

Pa tudi je bila v obče znana govornica, da izmoli sv. Oče, papež, vsak dan en očenaš v ta namen, da se ne pripeti ta strašna čavenska katastrofa!

To pripovedko mi je povedala Nemka, ga. soproga gozdnega oskrbnika, leta 1885 na Dolu in pozneje sem slišal to pripovedko še od drugih zgodovinarjev.

Druga lepa pripovedka nam pa hoče dokazati, da je bila cerkvica sv. Urbana zidana na istem mestu le zato, da postane sv. Urban kot »čuvaj zlata«, ki ga vsebuje čavensko pogorje.«

Pravljica pravi:

»France in Ančka sta bila pastirja lokavške drobnice. France je bil uslužben pri krčmarju in kmetu Skončnem v Brithu. Ančka je pasla ovce spodnje občine in bila v službi pri Lokarjevih. Oba otroka sta bila pridna in nadarjena. Tudi medsebojno sta si bila dobra. Pasla sta do pod Čavna, po Debelem in Bukovem bregu, pasla po Platnah in tja gori do Črnega škola.

Vse tam, kjer je bil posekan gozd. Tam je rasla bujna zelena travica, polna dišečih rožic, ki jo je mulila drobnica kakor solato. V tem azurno čistem zraku sta otroka rasla in od leta do leta postajala bolj modra in možakarska. Opazovala sta mater naravo in se učila z nje kakor iz lepe knjige.

Tam gori, iz te višine, je prekrasen razgled po dolini in po bližnjem gorovju.

Nekoč sta opazovala »sončni zaton«. Sonce je vedno bolj in bolj tonilo. Poslednji žarki so se uprli v Dol-Otliško pogorje in s svojim zlatom oblivali vse skale in čeri tega rebrovja. Vsaka skala, vsak vršiček se je kopal v zlati masi. Gore so žarele: Prekrasen pogled, ki se ne da popisati ali primerjati z nobeno umetnijo. To so čudesa, to je božje stvarstvo večno lepe prirode.

Drugič sta opazovala »sončni vzhod«. Tam daleč za Javornikom se je pričelo žariti. Sončni trakovi so se množili in množili. Bolj in bolj so se risali žarki na obzorju in kmalu se prikaže rob sonca, ki se veča in veča, dokler ne priplava cela zlata krogla na obzorje. Veličasten pogled!

Sončni trakovi pozlatijo vse čavensko pogorje in naša dva pastirja sta »onemela« nad to, izven redno lepoto.

Še bolj »topa« in začudena sta postala, ko zagledata kozla z zlatimi rogli, ki prihaja iz nedostopnih in peklenskih čavenskih razpoklin naravnost proti njima.

Kozel stoji mirno in opazuje pastirja, ki se od strahu ne ganeta. Po nekaj trenutkih dvigne kozel glavo, rogova se mu zableščita, kakor dve plamenici, in počasi

odkoraka nazaj, v svoje zlate gradove. To naj bi bil neizpodbiten dokaz, da se nahaja v Čavnu zlato, katero naj čuva sv. Urban v tamkajšnji cerkvi.

Opomba: Stari Skončnik, Cina, je večkrat ponovil to pripovedko, ki zelo sliči oni prekrasni legendi o triglavskem zlatorogu in trentarskem lovcu.«

**Povedal Jernejče
Iz zapisov Edmunda Čibeja,
nadučitelja**

ZLATOROG

Jezerska dolina in skalnata Komna sta bili nekdanji pravi raj. Tam so bivalne bele žene. Bile so mile in dobrosrčne; še dandanes se jih ljudstvo hvaležno spominja. Prikazovale so se v dolini ter pomagale revežem v nadlogah. Pastirje so učile spoznavati zdravilne moči raznih zelišč; po golih skalah je rasla po njih volji slastna trava, da se je na njej pasla reveževa koza. Hvale niso marale. Če se je predrznil kdo do doline, kjer so prebivale bele žene, so ga oplašile s pretečim glasom. Če je kdo, izgubivši se na planini, zablodil do njih bivališča, ga je spodila nazaj kamena toča, strašen naliv ali huda nevihta.

Po rebrih, ki se razprostirajo proti Soški dolini, so se pasle njihove divje koze, bele ko sneg. Če je prispel predrzen človek do tega kraja, so valile velike skale proti njemu. Vodil pa je te koze močen kozel z zlatimi rogovi; zato so ga ljudje imenovali Zlatoroga. Bele žene so ga bile začarale zoper vsako rano, tudi če bi ga bila zadela lovčeva krogla. Kamorkoli je padla kaplja njegove krvi, bodisi na pusto skalo ali na leden sneg, takoj je zrastle iz vsake kaplje čudna cvetka, silno zdravilne moči, triglavska roža. Če je požvečil Zlatorog le en list take rože, je takoj ozdravel, čeprav ga je zadela krogla naravnost v srce. Še večjo moč so imeli njegovi zlati rogovi. Komur bi se posrečilo ujeti Zlatoroga in dobiti v last

vsaj enega njegovih rogov, ta bi imel s tem ključ do vsega bogastva, do zlata in srebra, ki ga straži v gori Bogatinu kača z mnogimi glavami.

Neki tujec iz Benetk, ki je iskal zlato po planinah, je nekoč pri vhodu v pečino Bogatinovo čakal mogočnega Zlatoroga. Opazil je, kako se je Zlatorog z rogovi dotaknil strašne kače; ta je postala krotka in mu je pustila, da je pomakal svoje rogove v potoku zlata, ki teče skozi pečino. Pozneje se je Benečanu posrečilo, da je našel košček zlatega roga, ki si ga je bil Zlatorog otrl na skali. S tem je dobil vse zaklade v svojo oblast in vse svoje žive dni je nosil vreče zlata iz Bogatina v Italijo.

Manj srečen pa je bil lovec iz Trente; da, človeška nehvaležnost in lahkoumnost sta spremenili dolino belih žen v skalnato puščavo.

Po Bovški dolini takrat še ni bilo ceste, le steza je peljala iz Kobarida skozi Bovec v Trbiž. Mule beneških kupcev so nosile po njej bogato blago iz Benetk na Nemško. Kjer se izteka Koritnica v Sočo, je stala krčma, kamor so zahajali tovorniki. Krčmarico so spoštovali tujci in sosede; z dobro jedjo in pijačo je sladila popotnikom počitek. Imela pa je hčerko, ki je bila ponižna in najlepša deklica v vsej dolini. Mnogo bogatih snubačev jo je snubilo, ona pa si je izbrala mladeniča iz Trente. Slovel je daleč na okrog za najboljšega lovca. Njegova mati je bila slepa vdova; dobri sin je zvesto skrbel zanjo. Ljudje so pravili, da je zato v varstvu belih žen. Poznal je steze in pota po vseh planinah; smel je iti na najvišje gore in ni se mu bilo bati kamnite toče. Marsikaterega divjega kozla in petelina je bil že prinesel v krčmo, pa tudi mnogo šopkov najzlahtnejših cvetlic.

Toda zlato in dragocenosti omamijo marsikomu glavo. Tuji kupci iz Benetk so se deklici prilizovali, da je postala ošabna. Neko nedeljo, ko je sneg skopnel, je prišlo mnogo beneških kupcev s tovari dragocenega blaga v krčmo. Eden izmed njih se je posebno prikupoval deklici: zlate prstane ji je natikal na prste in venec biserov

ji je obesil okrog vratu. Plačeval je za rujno vince in godci so godli njemu na čast.

Ko je bilo veselje največje, vstopi tudi lovec iz Trente v sobo. Svojo nevesto povabi na ples, a ta ga osorno zavrne. In, ko ji očita, da je vzela prstane in bisernico od tujca, mu ona reče: »Gostje iz Benetk so boljši od tebe, ki veš za vse gorske zaklade, pa mi še triglavske rože nisi prinesel.«

Razžaljen zapusti krčmo. Na poti sreča Zelenega lovca. O tem so ljudje pripovedovali, da je že marsikaterega pridnega fanta spravil v večnost. Ta je veliko vedel o zakladih v Bogatinu in tako skleneta iti na planine iskat bogastvo.

Še tisto noč se odpravita, da bi zasačila Zlatoroga. Saj je lovec iz Trente vedel, kam zahaja kozel najrajši. Ni še bilo poldne, že ga zasledita. Lovčeva krogla zadane Zlatoroga v srce. Težko ranjen se splazi kozel na robato skalo, ki se je končevala v strašen prepad. »Za mano!« kliče Zeleni lovec. »Ključ Bogatinovih zakladov je naš!« Ko pa hoče lovec iz Trente dalje, zagleda na skali najlepše cvetke, med njimi tudi očesno zelišče, ki ga je nabiral že mnogokrat, da je kuhal materi zdravilne vode za oči. Spomni se matere in glas vesti ga opominja: »Nazaj! Saj imaš tu triglavske rože! Sramovala se bo nevesta, ko jih prineseš, in prosila te bo odpuščanja.« A Zelenec zavpije: »Še je čas, da ukrotiva

Zlatoroga, dokler ne požveči čudotvorne rože. Naprej! Bogatejši boš nego vsi kupci iz Benetk.«

Zmagal je glas hudega. Po sledi krvavečega kozla plezata dalje; čudne rože so jima kazale pot. Da ju velja lahko vsaka stopinja življenje, na to še mislila nista.

Toda Zlatorog je bil požvečil list čudodelne rože; z novo močjo se obrne proti svojima sovražnikoma. Rogovi se mu zablešče kakor sonce; od bleska omamljen pogleda lovec iz Trente podse v brezdno in zavrti se mu v glavi. Zlatorog skoči proti njemu in lovec se zvrne v neizmerno globočino. Smejoč se mu vošči Zelenec: »Srečno pot!«

Med tem se je deklica skesala, da je bila razžalila svojega ženina . A ni ga bilo nazaj. Ko je sonce bolj in bolj pripekalo, ko je voda v Soči naraščala od tajajočega se ledu , priplava po reki truplo lovca iz Trente. V roki je še držal šopek triglavskih rož.

Prišlo je toplo poletje in pastirji so odgnali svoje črede na planine. Ko pridejo do Jezerske doline, najdejo tam skalnato puščavo. Bele žene so zapustile kraj in z njimi so odšle tudi bele koze. Zlatorog je razril s svojimi rogovi lepe livade in še dandanes se vidijo tam znamenja njegovih rogov.

(Zapisal France Hubad v knjigi Iz starih časov, Zgodovinske bajke in povesti iz domačih krajev, zbral Nande Vrbanjakov, Tiskarna Edinost, Trst, 1928.)

Rudolf Baumbach: Avtor Planinske pravljice

PRAVLJICA

Pravljica je ena najpogostejših vrst v ljudskem slovstvu in je stvaritev človeške domišljije.

Prvotno je bilo to besedilo, ki se pravi – odtod tudi ime.

Med ljudmi so pravljice začele nastajati že zelo zgodaj. Dolgo so se ohranjale le z ustnim izročilom, zato so se tudi nekoliko spreminjale. Kasneje so jih začeli zapisovati, tako so se ohranile do današnjih dni.

Po zgledu ljudskih so kasneje začeli pisati umetne ali avtorske pravljice. Npr. Hans C. Andersen, brata Grimm, Fran Milčinski, Ela Peroci, Dragotin Kette...

Značilnosti pravljice

Svet pravljic je izmišljen.

Kraj in čas dogajanja nista določena.

(kraj – nekje, za devetimi gorami... čas – nekoč, v davnih časih...).

V pravljici nastopajo nadnaravna bitja: palčki, zmaji, vile, škrti, živali s čudežno močjo. Pravljичni junaki se bojujejo s tistimi bitji, ki so človeku sovražna.

Razen izmišljenih bitij najdemo v pravljici tudi čarobne predmete: čudežni orehi, vejica, mizica, prstan...

Predmeti in živali imajo pogosto človeške lastnosti (govorijo, razmišljajo, hodijo...).

V besedilih se pojavljajo vedno ista – pravljичna števila (tri, sedem, devet, sto...).

V pravljicah nastopajo na eni strani dobri in lepi ljudje, na drugi strani pa izrazito slabi hudobni in grdi. V boju med dobrim in zlim vedno zmaga dobro, tisto, ki se bojuje za pravico. Dobro je nagrajeno, zlo pa kaznovano.

Za pravljice je značilen srečen konec (...in srečno sta živela do konca svojih dni.).

Tretješolci

POVEDKA

Podaja resnične ali vsaj verjetne dogodke. Pripoveduje o znanih osebah, krajih in zgodovinskih dejstvih. Je kratka, pogosto se konča tragično ali s poučnim jedrom.

Prve zapisane povedke vsebujejo dela slovenskih protestantov - v slovensko ali nemško pisanih uvodih k posameznim knjigam.

Najbogatejši vir zanje je delo Janeza Vajkarda Valvasorja *Slava vojvodine Kranjske*. Več kot sto kratkih povedk govori o nastanku imen posameznih krajev, veliko jih je o vodi, kamninah, rastlinah, živalih (polhi), so zgodovinske (Turki); bajčne in legendne.

Bajka je:

- pripoved o poganskih bogovih in drugih bajeslovnih bitjih,
- je ljudska zgodba o nenavadnih pojavih in dogodkih.

Bajke so tematsko najstarejše in pojasnjujejo nastanek sveta, naravne nebesne ali zemeljske prikazni in hude naravne nesreče.

V bajkah nastopajo dobra in slaba bajna bitja: vile, rojenice, vesne, žarkžene, krivopetnice, divji mož, povodni mož, svetije, škratje, hudiči, krvavo stegno, volkodlaki, vedomci, more, desetniki...

Četrtošolci

RUBI IN TOMAŽ

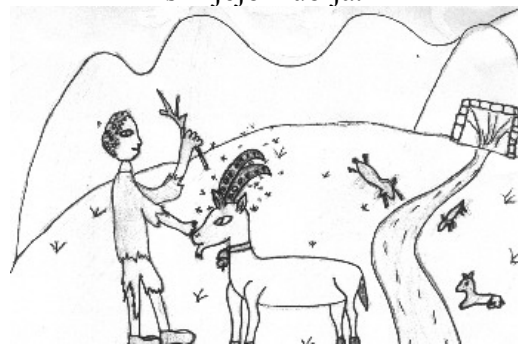
Nekoč so tam daleč, za Čavnom, prebivale Bele žene, ki so šivale obleke za revne ljudi in jim tudi drugače pomagale. Ljudje so večkrat prihajali k njim po nasvete in pomoč.

Bele žene so imele čredo divjih koz, od katerih so dobivale mleko in meso. Čredo jim je pasel deček Tomaž, ki je Belim ženam pomagal tudi pri drugih hišnih opravilih. Glavni kozel v čredi, ki so ga vsi ostali kozli in koze spoštovali in ubogali, pa je bil nekaj posebnega. Če verjamete ali ne, v njegovem rogovju se je lesketalo sedem, čisto pravih rubinov. Bele žene so ga zaradi tega poimenovala Rubi. Te skrivnosti niso izdali nikomur.

Rubi in Tomaž, pastirček, sta bila prava prijatelja. Dolge ure sta preživela s čredico ostalih koz na pašnikih in med njima se je spletla nevidna vez. Kot da bi ne bila človek in žival, sta razumela govorico drug drugega. Mogoče sta se tako močno

navezala drug na drugega prav zato, ker sta bila oba sirotici. Tomaža so našle Bele žene zapuščenega ob poti, daleč nad vasjo, ko je bil še deček. Rubija pa so našle že skoraj onemoglega, ko mu je hudobni lovec Zeleni ustrelil mamo.

Nekega pomladnega jutra se je Tomaž, tako kot mnogokrat, odpravil v vas pod Čavnom, da bi odnesel oblačila, zdravilne zeli in druge predmete, ki so jih Bele žene pripravile za ljudi iz doline. Pobožal je še Rubija, si nadel popotno malho in odšel. Hodil je in hodil in se utrudil, pa se je odločil, da počije in popije malo vode. Stopil je po stezi, ki je vodila k studencu, ko je zaslišal čudno in hudobno govorjenje. Skril se je za skalo in pokukal, kdo se pogovarja. Ob studenčku sta sedela hudobni lovec Zeleni in njegov prijatelj Karli. Pogovarjala pa sta se, kako bi ujela kozla Rubija in mu ukradla dragocene rubine iz njegovih rogov. Tomaž se je ob besedah, ki jih je slišal, hudo prestrašil. Vedel je, kako hudobna sta Zeleni in Karli. Vedel je tudi, da bosta Rubija na vsak način hotela ubiti. Ni pa mogel dojeti, kako sta hudobneža zvedela za dragocenost, ki jo je nosil Rubi v svojem rogovju. A to sedaj ni bilo važno. Tomažu je bilo najpomembnejše, da obvesti Bele žene o načrtu, ki ga kujeta Zeleni in Karli, ter da skrijejo Rubija.

V naglici se je odplazil iz skrivališča za skalo, a tam je pozabil svojo popotno malho. Ko sta se hudobneža napila sveže studenčnice, sta jo počasi mahnila na stezo, a njune bistre oči so zagledale pozabljeno popotno malho. Pregledala sta jo in takoj vedela, da je Tomaževa. Sedaj sta tudi uganila, da je Tomaž, skrit za skalo,

slišal njun pogovor. Vedela sta, da morata pred Tomažem priti do pašnika, kjer se je pasel Rubi s svojo čredo, če ga hočeta ustreliti in mu ukrasti rogovje.

Vsak po svoje so tako Tomaž, Zeleni in Karli hiteli iz doline navkreber. Tomaževe nožice so bile majhne in bose, a tekel je, tekel tako, kot tečemo, če hočemo rešiti življenje svojega najboljšega prijatelja. Ni ga bolelo, če se je pobodel na trnih ali porezal na ostrih kamnih. Želel je čimprej priti do Rubija in ga rešiti.

Zeleni in Karli sta jo s svojimi dolgimi nogami udarila kar počez in navkreber in tako so skoraj istočasno pritekli do pašnika, kjer se je mirno pasla Rubijeva čredica. Tomaž je stekel naravnost k Rubiju in se mu vrgel okrog vratu, da bi ga zaščitil. Takrat pa sta hudobneža tudi že ustrelila in namesto Rubija zadela Tomaža. Ko se je Tomaž zgrudil, se je Rubi odrinil in bil v enem skoku pri hudobnežih. Preden sta se zavedla, ju je s svojimi močnimi rogovi porinil čez rob pašnika v prepad. Od jeze in bolečine se je s svojim močnim rogovjem zaletel še v velikansko skalo, tako da je naredil vanjo ogromno luknjo. Kamenje, ki se je utrgalo od skalne stene, pa je za vedno pokopalo hudobna lovca pod seboj.

Žalosten se je Rubi vrnil k Tomažu, ki je ustreljen ležal na tleh. Tudi Bele žene so medtem že pritekale na pašnik in jokale ob njem. Rubiju se je trgalo srce od bolečine, ker je izgubil najboljšega prijatelja. Sklonil se je nad Tomaža in iz njegovih velikih kozlovskih oči se je utrnila solza in padla na Tomažev obraz. In glej, solza bolečine, solza prijateljstva in hvaležnosti, solza iskrene ljubezni, je Tomaža spet obudila k življenju.

Bele žene, Tomaž in Rubi niso mogli več ostati v svojem gaju, tam daleč za Čavnom. Ljudje so izvedeli za njihovo skrivnost. Vedeli so, da se na človeški značaj ne moreš zanesti in da bo Rubija še kdo poskušal ubiti. Zato so ponoči, ob soju pomladnega meseca, zapustile svoj gaj in odšle, kdo ve kam...

Ljudje jih zaman iščemo, ko hodimo po zaraščenih stezicah tja v Čaven

in v Goro. Mogoče jih kdaj, ko so naša srca odprta za dobroto, zaslutimo v šumenju potokov, skrivnem šepetanju borovih krošenj in božanju vetra, ki nam kuštra lase.

Luknja v Gori, ki ji pravimo Okno, pa naj nas spominja na to, da se lakomnost, hudobija in zlonamernost vedno, prav vedno, slabo končata.

Barbara Čibej, 2.r

Zan Kompara, 4.r

OD KOD ZASELEK KUŠI

Ime so dobili po kamnoseku Cussi, ki je tam živel in delal, verjetno se je tam tudi rodil. Točen datum rojstva ni znan, verjetno pa okoli leta 1657. Umril je leta 1699, star 42 let. Bil je kamnosek, mogoče tudi kipar. Njegovi oltarji so v različnih cerkvah: v stari cerkvi v Lokavcu, Kamniku, Bledu, Ajdovščini in drugje. Njegovo življenje in delo je raziskoval dr. France Mesesnel, ki pa raziskave žal ni dokončal.

Po skoraj 300 letih je v hišo ponovno prišla ustvarjalnost in umetnost, le da je kamen zamenjalo železo.

Kristijan Štrukelj, 1.r

ŠMRKAVA BABA

Jeseni imajo šagro na Otlici. Njihov zavetnik je Angel Varuh. Tudi Lokavčani so radi hodili na Angelsko goro. Ko so stopali po stezi od Čohov proti vrhu Gore, je bila ob stezi velika kamnita skala, oziroma kamniti obelisk.

Lokavčani smo tej skali dali ime Šmrkova baba. Šmrkova baba je bila zato, ker je bila na vrhu kamnina, sestavljena iz podobnih snovi, kot so kapniki v Postojnski jami. Starši so otroke strašili, da bodo, če jih ne bodo ubogali, morali poljubiti šmrkavo babo. Šmrkava baba še vedno stoji. Le steza, ki vodi do nje, je zaraščena.

Vedanci so se zvečer spremenili v velike miši in lovili otroke po vasi.

Cuprance naj bi hodile pod most prat perilo.

Polona Černigoj, 1.r

Lea Bolko, 4.r

SV. URBAN IN ČAVENSKO STRAŠILO

Tisti čas je bilo znano in naši pradedje so trdno verjeli, da vsebuje Čaven velikansko jezero in nepopisno gorje bi

postalo, če bi se odprle zapornice tega divjega jezera. Poplava cele Vipavske doline bi bila gotova stvar; uničenje človeštva, živalstva in rastlinstva neizogiben dogodek. Lepa naša dolina bi postala mrtvo morje. V ta namen so sezidali kapelico v čast sv. Urbanu, ki naj bo čuvaj in priprošnik pri Vsemogočnemu, da se nikdar ne odprejo usodne zapornice. Stari ljudje še danes govorijo, da zmoli sv. oče (papež) vsak dan en očenaš v ta namen, da se ne bi odprl Čaven.

Kristijan Štrukelj, 1.r

KAPELICA PRI KOMPARIH

Sredi vasi Kompari stoji kapelica. Sezidal jo je vaščan Nace. Bil je na začasnem delu v Ameriki. Ker se je srečno vrnil v svoj rodni kraj, jo je sezidal za zahvalo. To se je zgodilo leta 1923. V njej je kip Jezusa, ki ga je kupil naš daljni sorodnik. Vrata sta naredila dva bližnja soseda. Kapelica je lepo je ohranjena in skrbimo zanjo, zato nam je v ponos.

Nina Ščukovt, 1.r

Meta Kompara, 3. r

PRI VRBAVIH

Pred 300 leti sta bila zakonca, ki nista imela otrok, zato sta vzela od sorodnikov v ajdovskih Gradiščih k sebi dečka. Nanj sta bila zelo ponosna. Za vsako delo, ki ga je opravil, sta ga v zadovoljstvo pohvalila: »To je pa naš verb.« Ta deček je bil pri hiši že 10 let in vse je bilo lepo in prav, a zakonca sta dobila tudi svojega sina in deček, ki je bil že odrasel, je moral po takratnem dogovoru domov na Gradišče. S primerno doto se je poslovil in tudi vzdevek se ga je prijel tako, da je na obeh domačijah ostalo hišno ime pri Vrbavih.

Kristijan Štrukelj, 1.r

GRADEC PRI SVETEM URBANU

V starih časih so živeli grofje. Zaželeli so si sezidati dvorec na vzpetini. Takrat je bil Lokavec zelo poraščen. Od tam bi se lahko videlo daleč po dolini. Radi bi imeli tam tudi kapelico – cerkev, a tisto kamenje, ki je bilo namenjeno za cerkev, je bilo čez noč preneseno na kraj pod gričem. Ker se je to ponavljalo tri dni zapored, so grofje doumeli, da mora biti cerkev grajena drugje.

Tako je ostal dvorec na vrhu hriba in cerkev v dolini. Razvaline dvorca so še vidne.

Kristijan Štrukelj, 1.r

GOSPODA JE BOLELA NOGA

Nekega gospoda je bolela noga. Še stopiti si ni upal nanjo, tako ga je bolela. Zvečer so šli mimo razbojniki in se ustavili na pokopališču. Kar tam so zanetili ogenj. Eni pa so šli v vas, da bi ukradli kakšnega prašiča. Gospod je videl ogenj in pomislil: »Joj, kako trpijo grešne duše v peklu, še na ta svet sega ogenj!« Poklical je mežnarja in mu rekel, naj gresta požegnati ogenj, da grešnikov ne bo tako peklo. Mežnar si je optal gospoda, vzela žegnano vodo in sta šla.

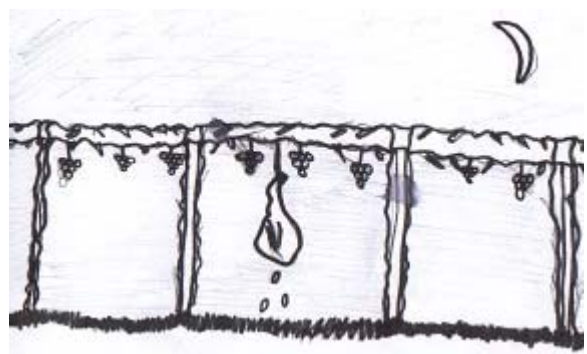
Ko sta prišla skozi vrata, so si razbojniki mislili, da so prišli njihovi pajdaši, in so kričali: »Kar sem z njim! Tako smo lačni, da ga bomo pol kar živega požrli!« Ko je gospod to slišal, je skočil z mežnarja. Noga ga ni več bolela in tekel je proti farovžu, da ga je mežnar komaj dohajal.

Tea Ferjančič, 1.r

KRVAVO STEGNO

Stara mama mi je pripovedovala, kako je bilo, ko je bila majhna. Strašili so jih s krvavim stegnom. Ko je bilo grozdje zrelo, jih je stric poslal v vinograd pogledat, da ne bi kdo kradel grozdja. Rekel jim je, da ne smejo tudi oni utrgati niti ene jagode, ker jih bo krvavo stegno. Ubogali so in šli. Tam ni bilo nikogar. V svoji domišljiji pa so videli krvavo stegno, ki je čepelo na koncu vinograda. Bilo je vse popackano in povsod je bila sama kri. Stekli so domov in od takrat si niso upali zvečer več sami naokrog.

Nataša Lokar, 1.r

Teja Černigoj, 4.r

MEGLA POD ČAVNOM

Že v avstrogrških časih so na Gori pogrešali vodovod. Takrat so tukaj gradili ruski ujetniki. Da bi pri tem delu imeli dovolj vode zase in za potrebe pri gradnji, so šli raziskovat po Čavnu, kje bi lahko prišli do vode. Kopali so ob poti, ki pelje na Čaven. Bili so že nekaj metrov v globini, ko so se jim udrla tla in ruski

ujetniki so se pogreznili v globino. Ves gozd je bil po tej nesreči tri tedne zavit v meglo.

Kristijan Štrukelj, 1.r

ŠMRKAVA BABA

V goščavi tam pod skalo
so nas strašili s Šmrkavo babo.

Če otroci poredni so bili,
so rekli, da Šmrkavo babo bomo
poljubili.

Zato smo raje ubogali,
da Šmrkve babe nismo poljubili.

Nataša Lokar, 1.r

Sara Ščukovt, 3.r

PRIGODE S POKOPALIŠČA

Včasih so bila pokopališča bolj osamljena kot danes. Ko so ljudje ličkali koruzo, so se starejši pogovarjali, otroci pa so poslušali z odprtimi usti in velikimi očmi. Med drugim so govorili, kako je šla neka žena ob mraku na grob svojega moža. Imela je palico v roki za oporo. Oblečena pa je bila

v dolgo krilo. Takrat so starejše žene nosile dolga in široka krila. Ob grobu se je naslonila na palico, ki jo je zataknila skozi krilo v zemljo. Molila je k možu, kako ji je slabo biti sami. Ko se je hotela vrniti domov, ni mogla naprej, ker je bilo krilo pripeto s palico ob zemljo. Doma je pripovedovala, da jo je pokojni mož hotel potegniti k sebi.

Nataša Lokar, 1.r

Petra Bratina, 3. r

MICA V HRAMU

Stare kmečke hiše in kmetije so imele hram – to je bil temačen in hladen prostor, v katerega so vodile ozke in strme stopnice. Zrak tam spodaj je bil zatohel in vlažen, da je bilo včasih človeku kar tesno pri srcu. V ta hram se je pri tistih kmetih, kjer so bili otroci neubogljivi in preveč razposajeni, naselila Mica. To je bila strašna čarovnica, v temi so se ji svetile rdeče oči. Bila je hudobna in neusmiljena. Večkrat so jo slišali, kako je brusila nože. Otroci si niso upali niti odpreti vrat hrama, kaj šele, da bi vstopili vanj. Ko se razigranosti in neubogljivosti niso mogli upreti, so jih te besede takoj naredile pridne: »Slišiš Mico v hramu, že brusi nože, da te bo prišla iskat!« In o neubogljivosti ni bilo ne duha ne sluha več.

Filip Marc, 1.r

Filip Marc in mama, 1.r

VAŠKI POSEBNEŽ PRI SLOKARJIH

Starejša soseda nam je pripovedovala, da je v njeni rani mladosti prišel v vas neki posebnež. Bil je nizke rasti, neobrit, slabo oblečen, nekoliko krivih bosih nog, na glavi je imel raztrgan klobuk.

Ko je prišel v vas, so ga otroci takoj obkrožili in si ga začudeno ogledovali. Prišel je do hiše, kjer je živela starejša žena. Ta mu je dala polento in mleko in ga prosila, naj ji naseka nekaj drv. In glej, ko je pojedel, je šel in začel sekati drva. Otroci so se takoj zbrali okrog njega in ga opazovali. Mož je sedel na tnalno, odpel gumb srajce, šel z desno roko podnjo in se začel praskati po prsih. Kar na hitro je potegnil roko izpod srajce in tesno tiščal palec in kazalec skupaj in govoril: »Oho, pa te imam, bolha! Do sedaj si ti mene, sedaj bom pa jaz tebe!« in je porinil oba prsta v usta. Otroci so se na ves glas smejali in se čudili: »Glej, glej, ta pa bolhe je!«

Kaj se pa vam zdi? Ali je posebnež res bolhe jedel? Ali je s svojo otroško dušo znal razveseliti otroke?

Filip Marc, 1.r

LOKAVŠKE MEZGE

Živel je zelo potrpežljiv človek. Prebival je na Lahovšu. Rad je imel živali. Z njimi je ravnal zelo potrpežljivo. Imel je večje število oslov in mul, da mu ni bilo treba gledati, da katera od teh živali trpi. Če se je odpravil na dolgo pot v Gorico, je privezal za voz ravno toliko živali za vleko kot za menjavo med potjo. Ko je bilo oslu dovolj, da ni bil več voljan vleči voza, se je ulegel kar med potjo. Takrat je bilo treba osla ali mulo zamenjati. Veliko ljudi ga je imelo zelo rado, ker jih je povabil na voz, da jim je olajšal pešačenje v Gorico. Nazaj grede, so nosili v vrečah moko in podobno hrano. Bili so pa tudi ljudje, ki so se njihovi dobroti smejali in zbijali šale na račun njegovih oslov in mul. Tako se je prijelo Lokavčane ime Lokavške mezge.

Kristijan Štrukelj, 1.r

V VINOGRADU

Bilo je, ko se je bližal čas trgatve in so bili ptiči še posebej nenasitni. Letali so po vinogradih in zobali grozdje kot za stavo. Kmet iz Lokavca je hodil vsak dan v svoj vinograd in zaskrbljen je opazoval, kako je bilo na grozdih vedno manj jagod. Zato se je odločil in iz starih cunj napravil dve strašili, ju napolnil s slamo in postavil med trte. Mimo je prišel fantič in ga vprašal: »Kaj pa delata ta dva moža v vašem vinogradu?« »Kaj pa naj bi delala? Stražita moje grozdje. Le pazi se, da se ne približaš in stegneš roke po mojem grozdju!« Fantič se je posmejal in rekel: »Kako naj bi se ju bal? Saj stojita čisto pri miru in se niti ganeta ne. Kaj naj mi pa naredita?«

Kmet mu je z resnim obrazom povedal: »Čez dan ti mogoče res ne bosta nič naredila, toda le pazi, da ponoči ne prideta pote!« Zaskrbljen fant mu je odgovoril: »Pa saj je naš Dušan že ves teden zobal vaše grozdje, pa moža nista prišla ponj!« Kmet se je na ves glas zasmejal: »A to je tisti veliki ptič, ki hodi zobat moje grozdje!« in mu zažugal s prstom.

Filip Marc, 1.r

Tine Kovač, 3.r

VEDANCI

Včasih, ko so bili otroci bolj ubogljivi kot danes, so morali biti zvečer, ko je vaški zvon odbil Ave Marijo, doma. Ni se spodobilo, da bi po tem še razgrajali in hodili iz hiš. Ljudska pripoved je govorila, da so ob mraku hodili naokrog vedanci. To so bili nepredvidljivi in lumpi, ki so radi kaj grdega ušpičili. Oprezali so okrog hiš, in če se je le dalo, kaj ukradli ali naredili škodo. To pa je bilo v tistih časih hud greh. Zato so otrokom, ki so ob mraku hodili po vasi, rekli: »Kaj pa hodite ob tej uri naokrog, saj ste kot vedanci!«

Filip Marc, 1.r

Klemen Ferjančič, 4.r

ŠMRKAVA BABA

Prav pod vrhom Gore stoji še danes večja skala, ki je dobila ime Šmrkava baba. Ob njej se vije steza, ki pelje po bližnjici mimo Okna na Otlico. Ta je otrokom vzbujala grozo in strah, da si niso upali po tej poti.

Včasih je bila navada, da so za angelsko nedeljo, ko je bila na Gori šagra, ljudje hodili peš iz Lokavca na Otlico. Takrat ni bilo avtomobilov, pot je bila ozka in kamnita. Vodila je po gozdnih stezah, ponekod je bila strma in blatna. A šagra je bila v tistih časih posebno doživetje. Po maši so ljudje, ki so si med tednom s trdom služili kruh, radi poklepetali in si marsikaj zanimivega povedali. Včasih je bil pred

cerkvijo semenj. Ta je bil najbolj zanimiv prav za otroke, saj ni bilo veliko priložnosti za tako veselje. Zato ni bilo čudno, da so otroci jokali in silili s starejšimi na Goro. A za najmlajše je bila pot prestrma in predolga. Od tega so jih odvrnili tako, da so jim pripovedovali o šmrkavi babi, ki čaka prav pod Goro. To naj bi bila starka, strašna na pogled, pa še šmrkava povrhu. Kdor gre prvič mimo nje, jo mora poljubiti, sicer ga ne spusti naprej. Tako so otroci raje počakali doma pri starih starših. Kdo bi si upal poljubiti strašno babo, ki čaka vsa šmrkava nanje?

Filip Marc, 1.r

KAKO JE NASTALO OKNO NA GORI, LOKAVČEK IN HUBELJ

Pred davnimi časi je prišel v Vipavsko dolino sam hudič, da bi si nabral nekaj večjih skal. Bil je velik kot gora, črn in kosmat, na glavi je imel dva rogova. Na hrbtu je imel oprtan ogromen koš, izpod katerega je bingljajal rep. Sprehajal se je po lepi dolini in s krvavimi očmi gledal naokrog. S kosmatimi rokami je trgal in nabiral najlepše skale ter jih stavil v koš, dokler ni bil le ta zvrhan. Toda, joj! Ko si je oprtal koš na rame, se je od silne teže pretrgala naramnica. Hudič se je naglo zasukal in poskočil, da se koš ne bi prevrnil. Toda z enim rogom je zabodel goro. Še danes je tam luknja, ki ji pravimo Okno. Z nogami pa je tako močno poskočil ob tla, da je izpod ene noge pritekel Hubelj, izpod druge pa Lokavšček.

Filip Marc, 1.r

Vedenci so bili vraževerni, ki so napovedovali slabo in dobro.

S krvavim stegnom so strašili otroke, da niso šli zvečer ven.

Vaški posebneži so bili malo drugačni ljudje.

Na pokopališče niso hodili ponoči, ker so se bali mrtvih.

V Mačjem kotu se zbirajo nevihte, vse slabo, zato pravijo Mačji kot.

Podrta gora je dobila ime po Rimljanih, ker so tam kopali marmor. Nato se je posula gora nanje in so notri umrli.

Živela je stara ženica, ki je hodila cvret firtaljo na Staro babo. Zato jo danes tako imenujemo.

Kapelice so bile sezidane po zaobljubah tistih svetnikov, po katerih so bili ljudje uslišani.

Andreja Bavčer, 1.r

Jutri je nedelja od svetga Mihejla.

svet Mehu je iglice bral.

Kaj boš z iglic delal?

Žakeljčke bom šival!

Kaj boš delal z žakeljčki?

Želodk bom bral!

Kaj boš delal z želodkom?

Kukci ga bom dal!

Kaj boš delal s kukco?

Mast bom dobil!

Kaj boš delal z mastjo?

Voz bom mazal!

Kaj boš delal z vozkom

mazancem?

Kamenčke bom vozil!

Kaj boš delal s kamenčki?

Cirkuco bom zidal!

Kaj boš delal s cirkuco?

Notri bom molil in medvede stršil!

Katja Karlovčec, 1.r

GORA NAD LOKAVCEM

Pri lokavški cerkvi se začne označena (markirana) planinska pot, ki se vije skozi Mizinsko vas proti severu. Na koncu vasi se cesta konča in začne se steza, ki se vije skozi listnat gozd, čez pašnike, in se dviguje vedno bolj strmo.

Najprej gremo mimo cerkve sv. Urbana. Če smo dovolj zgodni in tihi, lahko vidimo veliko živali. Srne se pasejo na jasah, žolne iščejo črvičke v deblih in pri tem zelo hrupno trkajo, veverice in polhe, ki se pri svoji jutranji igri lovijo z drevesa na drevo, ježe, smnice, ščinkavce, ki s svojo melodijo prebujajo dan. Ko pa nas zasliši šoja, opozori vse živali na nevarnost v gozdu.

Zgodaj spomladi, v podrasti, cvetijo zvončki, trobentice, vijolice, vetrnice, potočnice in še mnoge druge cvetice.

Dvigamo se skozi bukov gozd. Suhe iglice so mehke in po njih hodimo kot po preprogi. V zraku je čutiti nežen vonj borove smole.

Kaj kmalu je steza vedno bolj kamnita in gozd postaja redkejši. Zdaj smo na Mali gori. Tu raste med kamenjem, peskom in zelo malo prsti lepi jeglič (avrikelj), kamnokreč, dišeči volčin, rododendron, zoisova zvončnica, alpska mandronščica in še mnogo drugih zanimivih rastlin.

Skale dajejo dom mnogim živalim. Med njimi najdemo veliko uharico, planinskega orla, skupino gamsov, na našo prisotnost pa jih opozarjajo planinske vrane (kavke).

Mala gora je zgodaj spomladi posejana s tisočerimi cvetovi žafranov, zvončkov in velikih blazin resja, na katerih se gostijo divje čebele. Kasneje tu cvetijo šmarnice in rastline, ki so poznane za slovensko visokogorje (kranjska lilija, encijan, julijski lan, ...).

Pol ure hoda do koč na Čavnu, proti zahodu, je še en vrh. To je Kucelj. Poznan je po tem, da je najnižje naravno rastišče planike (očnice) v Evropi.

Le kje na svetu srečaš toliko redkih, lepih rastlin in živali, s peš potjo, v pičlih treh urah? Le pri nas, na Čavnu, ki meri samo 1242 metrov nadmorske višine.

Erika Bolko, 1.r

KRVAVO STEGNO

Naši stari starši in njihovi starši so živeli v časih, ko ni bilo dovolj kruha. Bili so večkrat lačni kot siti. Ko je dozorevalo grozdje in je v zraku dišalo po sladkih jagodah, so otroci postali nemirni. Naskrivaj so hodili v vinograde in še med zelenimi jagodami iskali bolj zrele ter si težili lakoto. A to je bilo prepovedano, pa tudi želodčkom ni dobro storilo še nezrelo grozdje. Zato se je v vinograde naselila pošast, ki se je skrivala med listjem trt in stražila grozdje, dokler ni dozorelo. Te pošasti ni nihče videl, a stari starši so otrokom pripovedovali, da se imenuje krvavo stegno. Če je kdo stegnil roko po nezrelih grozdnih jagodah, ga je krvavo stegno živega požrlo ... Od takrat si nihče ni upal jesti zelenega grozdja, pa čeprav ga je še tako mikalo in mu je v želodčku še tako krulilo.

Filip Marc, 1.r

SOSED SOSEDU

Kompari izhajajo iz besede compare. Beseda compare pomeni v furlanščini, italijanščini in menda tudi francoščini sosed, tovariš, prijatelj. Možno je, da je bil v ta kraj poslan od kriških grofov kot upravitelj terena kak Italijan ali Francoz, ki je bil tudi sosed Lahom, ki so stanovali na sedanjem Lahovšu. Iz tega naselja je že v prejšnjih časih šlo nekaj fantov v latinske šole, zato se je tamkajšnjih prebivalcev prijelo ime »Latinci«.

Kristijan Štrukelj, 1.r

SEDEM VRANOV

Nekoč je pri Kovačih živela žena, ki je imela sedem sinov. Bili so zelo hudobni. Nekega dne so mamu zelo razjezili, zato je zakričala: »Prekleti bodite, vrani!« Otroci so se takoj spremenili v vrane in odleteli. Mami je bilo zelo hudo, vendar otrok ni bilo več nazaj.

Čez nekaj let jim je bog dal še eno hčerko, ki je bila zelo radoživa in radovedna. Mamu je vedno spraševala, zakaj je v hiši vsega po sedem – sedem hlačk, sedem majčk, sedam parov copatk, ... Ker je bila deklica vztrajna, ji je mama le povedala, kaj se je zgodilo. Deklica se je takoj odločila, da gre iskat svoje bratce.

Dolgo časa je hodila, ko je srečala staro ženo, po imenu Jula Butara, ki ji je povedala, da bo morala prehoditi še dolgo pot do visoke gore, kjer bo dobila svoje bratce. Vmes pa bo morala čez veliko vodo, zato ji je v predpasnik stresla koščice rebrc in ji rekla, naj jih vrže v deročo vodo, da bo nastala brv. Deklica je prišla do potoka, ki ga sedaj imenujemo Lokavšček, in vrgla vanj koščice. Res se je naredila brv, ki še danes toji pri Bavčarjevi fužini. Deklica je šla čez, na drugo stran. Od tam je vodila strma steza navkreber do velike odprtine v gori, kjer je zagledala votlino, in v njej je bilo sedem vranov. Prosila jih je, naj gredo domov, vendar so ji povedali, da mora pri njih odslužiti za vsakega eno leto. Deklica se je odločila, da bo svoje odslužila.

Po sedmih letih so začeli vrani frfotati s krili in odprtina v gori se je razširila. Tako je nastalo Okno, ki ga še danes vsi občudujemo na Gori. Vrani so se spremenili v fante in skupaj s sestrico odšli domov. Mama je bila zelo vesela in nikoli več ni rekla nič grdega svojim otrokom.

Krista Lokar, 2.r

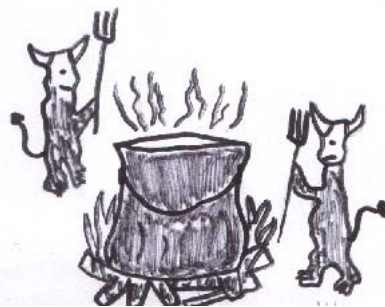
STRAŠNA POT NA GORO

Dedek Aldo mi je pripovedoval, da je njegov prijatelj doživel nekaj nenavadnega, ko se je vračal od vojakov. Z

vlakom se je pripeljal do Ajdovščine in nato nadaljeval pot proti Predmeji. Med potjo se je ustavil pri sorodnikih v Lokavcu, kjer se je malo odpočil. V večernih urah je nadaljeval pot proti domu. Do Kroti je hodil po cesti, nato pa zavil na stezo. Čez nekaj časa je zagledal pred seboj človeka. Pospešil je korak, da bi imel družbo proti domu. Nekajkrat ga je poklical, a človek pred njim se ni zmenil zanj.

Ko ga je že skoraj ujel, se je človek izgubil v temnem gozdu. Ko se je začel približevati grebenu, je zaslišal kotaljenje kamnov in pokanje dreves. Zajel ga je strah, zato je pospešil korak. Prišel je na vrh grebena, za seboj je slišal glas, kakor da bi ga nekdo klical. Ozrl se je, a za seboj ni opazil nobenega. V tistem trenutku je močno počilo, grmovje se je začelo lomiti in v zrak se je dvigalo listje. Hitro je nadaljeval pot proti domu. Doma je staršem pripovedoval o dogodku. Starši so mu povedali, da so med vojno na tem mestu Nemci ustrelili domačina. Mogoče, da njegova duša ni dobila mirnega pokoja. Dedkov prijatelj je odšel do župnišča in za pokojnika plačal mašo. Od tistega dne Predmejčan ni več slišal za podoben dogodek, pa tudi nihče drug ne.

Monika Pergar, 2.r

Klemen Ferjančič, 4.r

KAPELICA NA BRODU

Nekoč se je gospodar in lastnik več žag v Lokavcu ob mraku peš vračal domov. Sklenil je dobro kupčijo in imel pri sebi večjo vsoto denarja. Toda pri ovinku na Brodu, kjer pot zavije proti Čohom, sta ga

čakala lopova, da bi ga okradla, pretepla ali celo ubila, saj sta izvedela, da nosi s seboj veliko denarja. Ko se jima je utrujeni gospodar približal, sta planila nanj in vnel se je pretep. Gospodar je začel na vso moč kričati in se braniti. Nekaj časa so se ruvali in topli, nato pa sta presenečena lopova, ki nista pričakovala, da se bo napadeni mož tako branil, začela bežati. Gospodar je kot po čudežu ostal živ in zdrav, denar pa nedotaknjen. Zaobljubil se je, da bo v zahvalo sezidal kapelico. Tako stoji danes prav na tem ovinku na Brodu kapelica, posvečena Materi božji.

Filip Marc, 1.r

O VREMENU

Domačini napovedujejo vreme po določenih dnevih. Noben svetnik, noben praznik nima večje pravice, da bi se moralo vreme ravnati po njem. Moj dedek in babica sta mi povedala nekaj znakov o vremenu. Vreme bo lepo:

- če se dviga dim naravnost kvišku,
- če oblaki na nebu stoje kot ovčice,
- če se jasni čez Golak, pojdi v gozd in bodi junak.

Vreme bo slabo:

- če se kamen in zidovi potijo,
- če v zaceljenih udih začne trgati,
- če je soparno in žge sonce,
- če se jasni čez Gorico, spravi kula pod kalnico,
- če je čez Goro temen oblak-zastava - bo huda burja.

Lahko rečemo, da vsi vremenski pogovori niso vraže in da so marsikateri plod dolgoletnih izkušenj naših prednikov. Ohranimo te pogovore in običaje.

Monika Pergar, 2.r

ŽEGNANA SKALA

Spomini na hunskega vodjo Atila so še zelo živi, saj so ostala znamenja, ki opominjajo nanj, tudi v naši vasi. Njegov prihod v Benečijo in Rim je naredil veliko gorja.

Cerkvena oblast iz Ogleja je svojim vernikom naročila, naj se selijo iz vasi v višje predele, da ne bodo žrtve Hunov. V Zgornji Vipavski dolini so bile majhne vasice s kmečkim prebivalstvom. Vsi ti ljudje so se zbrali v podnožju Čavna pri veliki skali, ki jim je dajala zavetje pred vremenskimi neprilikami. Pod to skalo so postavili oltar in tu so darovali svete maše za srečno vrnitev na svoje domove.

Na griču nad to skalo je bilo vedno zbranih nekaj mladeničev, ki so zrl v dolino in opazovali, kako se premikajo čete krvoločnih Hunov. Obleganje je trajalo nekaj mesecev, nakar je med njimi izbruhnila kužna bolezen. To je povzročilo velik nered v njihovih vrstah. Umrlo je veliko vojščakov. Ko so Huni odšli, je ostalo tu mnogo konj, ki so izgubili svoje jezdece.

Grič, na katerem so imeli prebivalci opazovalnico, se imenuje Gradec. Skala, pri kateri so imeli mašo, pa Žegnana skala.

Krista Lokar, 2.r

V dolgih zimskih večerih so se zbirali ljudje iz vasi ob ognjišču in si pripovedovali razne šaljive zgodbe in pesmice.

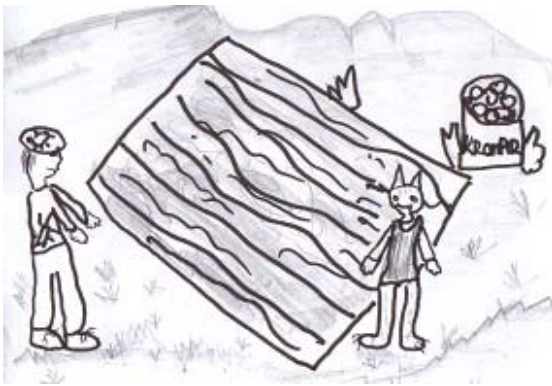

Klemen Ferjančič, 4.r

CILN BALN

Coln baln
njese v maln,
pod ta bejli kamn.
Kej si kusu?
Dva galuba.
Kdu tj ustrlu?
Žepan z Luga.
Kej smu dal?
Eno slejpo pitko.
Ki sjo dubu?
Spodej pod gunišem.
Ki j tistu guniše?
Watka ga j uzila.
Ki j tista watka?
Walk jo j spiu.
Ki j tisti walk?
Skirca ga j ubila.
Ki je tista skirca?
U grmč j skočila.
Ki j tisti grmč?
Kuoska ga j snejla.
Ki j tista kuoska?
Wolk jo j sneu.
Ki j tisti wolk?
J šou watko pet
jn se j utopu.

Krista Lokar, 2.r

Karmen Kompara, 4.r

PRIGODA NA POKOPALIŠČU

V neki vasi je bilo pokopališče, skozi katerega je vodila pot iz enega zaselka v drugega. Bila je jasna noč in mesec je sijal. Iz gostilne se je proti domu vračal neki vaščan. Pod vplivom alkohola je meril pot od leve proti desni in obratno. V tej vasi so imeli običaj, da je bil na pokopališču vedno izkopan prazen grob, saj je smrt nepredvidljiva in tudi vremenu se ne da ukazovati, kdaj naj bo lepo.

Vaščan je prišel na pokopališče in nadaljeval z vijuganjem ter omahnil v izkopan grob. V veri, da je doma v postelji, se je zvil v klobčič in zaspal. Toda jasna noč je posrkala alkohol, ki ga je ogreval, in pričelo ga je zebsti. Pričel se je pritoževati, da ga zebe. Nekako ob tem času se je iz gostilne vračal tudi sosed. Ko je šel čez pokopališče, je zaslišal tarnanje: »Zebe me!« Možakar si je mislil: »DUŠA, če nisi v peklu, ker je tam vroče, potem si v vicah in od tam se boš že rešila.« Toda radovednost mu ni dala miru in odpravil se je za glasom tarnajočega. Ko je prišel do roba jame, je zagledal soseda v jami drgetati od mraza. Odkašljal se je in rekel: »Jasno, ni čudno, da te zebe, ko so ti pa trugo (krsto) ukradli!«

Tadeja Kovač, 2.r

JAGA BABA

Gospodar je imel svojo spalnico nad hlevom in prostorom, kjer je hranil žito. Spalnica je bila toplejša, ker so pod njo bivale živali in je bilo spravljeno žito.

Ponoči je večkrat poslušal, ker se mu je dozdevalo, da nekdo molze kravo. Opazil je tudi, da ima krava zjutraj manj mleka. Odločil se je, da se bo prepričal. Naslednji večer je ponovno slišal v spanju špricanje mleka v lonec. Skočil je skozi okno, k sreči se ni polomil. Prijel je za kol in udaril. Udaril je jago babo po glavi. Isti trenutek se je prebudil in padel s postelje.

Sanja Furlan, 2.r

ZLATO V ČAVNU

France in Ančka sta bila pastirja lokavške drobnice. Pasla sta vse tja do pod Čavna, po Debelem in Bukovem bregu. Tako sta nekega popoldneva sedela na kamnu in občudovala sončni zahod. Zlati žarki so razlili zadnje čare in poslali zadnji pozdrav temu delu naše zemlje. Vsaka skala, vsak vršiček dreves se je bohotal v zlati barvi.

Nenadoma sta se začudeno predramila iz opazovanja. Zagledala sta kozla z zlatimi rogovi, ki je prihajal iz nedostopnih gorskih razpoklin naravnost proti njima. Žival je stala mirno in opazovala pastirja, ki se od strahu nista niti ganila. Čez nekaj časa je nenavadni gost dvignil glavo, rogova sta se mu bleščala kot dve plamenici in počasi je odkorakal v svoje zlate gradove v Čavnu. In naj kdo še trdi, da ni zlata v Čavnu.

Janina Blažko, 2.r

Miha Dragin, 4.r

KRVAVO STEGNO

Bližala se je jesen. Sadje je dozorelo, viselo je na vejah in tudi listi so dobili drugačno barvo. V vinogradu si že lahko odtrgal kakšno jagodo z grozda, čeprav je bila še kislja. V tem jesenskem času je po večerji pogovor nanesele na krvavo stegno.

Sledil sem pogovoru in v mislih oblikoval predstavo krvavega stegna. V

pogovoru so pripovedovali o njegovih delih, ki so bila tako grozna, da me je obhajala kurja polt. Tudi vsak, nenavaden ropot ali šum, ki se je slišal ponoči, so pripisovali krvavemu stegnu. Opogumil sem se in vprašal, kakšno je krvavo stegno. »Boš že videl, ko te bo prijelo ponoči, če boš brez potrebe zunaj.« Ta odgovor me je zadovoljil, vendar se ga še vedno nisem znal predstavljati.

Včasih so bili sadovnjaki ograjeni z bodečo žico. V sosedovem sadovnjaku so rasle krasne hruške viljamovke, ki so me vabile, da bi jih utrgal. Ob mraku sem se previdno približeval bodeči žici. Previdno sem se splazil skozi žico in se z razbijajočim srcem približeval hruški. Utrgal sem sad, ko je blizu mene nekaj zašumelo. Slaba vest in strah imata velike oči. In že se je iz teme luščilo krvavo stegno. Jadrno sem jo ucvril skozi bodečo žico. Joj, prejoj, bodeča žica se je zapičila v hlače in stegno. Do ušes mi je prišel glas trganja hlač, v stegnu me je boleče zaskelilo, hruška mi je padla iz rok in ves zadihani sem priteknel v hišo. »Jak, kaj si pa naredil?« je rekla sestra ob pogledu na raztrgane hlače. »Tudi krvavo stegno ima«, je menil brat ob pogledu na rdeči madež, ki se je večal na hlačnici. Tako sem se sam srečal s krvavim stegnom.

Tadeja Kovač, 2.r

Petra Bratina, 3.r

KRVAVO STEGNO

Pripovedka o krvavem stegnu je zelo znana. Pripovedovala mi jo je moj prababica, ko smo ličkali koruzo.

Krvavo stegno je posebno strašilo za otroke, če se morda kdaj zvečer kje zamotijo in se morajo vračati domov po samotnem kraju. To je tako velik strah, da lahko poje celo človeka. Čim večji grešnik je človek, tem večje je krvavo stegno.

Običajno se zadržuje na planotah, vinogradih, da tam varuje grozdje pred tatovi, zasledili pa so ga tudi na njivah, posejanih z žitom in koruzo. Konec jeseni gre v gozd, kjer zarito globoko v podzemsko jamo, prezimi v mirnem spanju.

Je rdeče barve in na pogled zelo grozljivo.

Nika Lokar, 2.r

POTUJOČI GODEC

Na vse poroke po vaseh so poklicali vaškega godca. Na ohceti je godec igral cel večer in pozno v noč. Ljudje so plesali in se zabavali.

Proti jutru se je godec odpravil peš po stezi proti domu. Še preden je odšel, pa mu je gospodinja napolnila nahrbtnik z dobrotami. Med potjo so začeli tuliti volkovi. Zatekel se je na drevo. Volkovi so se zaganjali in tulili proti godcu. Začel jim je metati dobrote iz nahrbtnika. Teh je hitro zmanjkalo. Godcu ni preostalo drugega, kot da si za zadnjo željo zaigra še eno pesem. Godec je zaigral na ves glas in volkovi so se razbežali. Godec pa je veselo odraščal domov.

Sanja Furlan, 2.r

PESEM NA SKALI

Tudi jaz rad poslušam zgodbe, ki jih pripoveduje dedek o zaselku Gorenje.

Ker včasih niso imeli televizije, računalnikov, ... so imeli več časa za pogovor in petje. Vaščani so imeli vsak dan nove zgodbe. Ko je bil moj dedek še mlad, so fantje iz zaselka Gorenje prepevali. V

tistih časih se ni smelo peti po slovensko, posebno ne v gostilni ali v javnem prostoru. Fantje so se zbrali ob nedeljah po kosilu. Najprej so peli Na vogalu, nato pa so odšli pred Ketetovo domačijo. Pred njo je velika skala, ki se je prikotalila z Gore pred davnimi časi. Pravijo, da jo je vrag prikotalil, a tega se ne ve. To skalo so fantje, ko so bili zelo veseli, uporabili za oder. Splezali so nanjo in začeli prepevati, da jih je bilo slišati po celem zaselku.

»To so bili res lepi časi,« doda moj dedek. Ta skala sedaj sameva, nihče ne ve, koliko jim je bila včasih pri srcu.

Tomaž Lokar, 2.r

Jani Petrovčič, 4.r

VAŠKI POSEBNEŽI

Tata Roman mi je pripovedoval:

»V zaselku Čohi je živel Petrlinov Lojze. Ne vem kako, da je ostal brez doma, saj je nekoč živela njihova družina v tem zaselku.

Toda Lojze je bil svojevrsten možakar. Najraje je pohajkoval po ajdovski okolici in se pogovarjal z ljudmi. Prenočevati je prišel k Čohom, k Gnskavim, ki so imeli kmetijo in žage. Za uslugo, ki jo je dobil pri Gnskavim, je počistil po hlevu ali pa tudi nakrmil govedo. Nekega dne je zmanjkalo stelje – žagovine - za pod živali, zato ga je gospodinja poslala s samokolnico (karjolo)

po žagovino na žago, ki je bila pod Školom, pri Slokarjih. Lojze je žalostno pogledal gospodinjo in rekel: 'Na murm.' 'Ja kako ne murš, saj je samokolnica tukaj in žagovina na žagi', je rekla gospodinja. Lojze pa: 'Ma, jst sm lačn!' Gospodinja mu je pripravila v skledi polento in kislo mleko, na kar je Lojze z veliko slastjo pojedel. Toda Lojze ni kazal nobenega veselja in pripravljenosti, da bi šel po žagovino. Gospodinja je rekla: 'Bem, Lojze, bš šou zdej po žagovino, ki si set?' Lojze pa: 'Na murm.' 'Kako na murš, sej si set?' 'Ja glih zatu na murm, kr sm set.'

Ko je pohajkoval po vasi, so ga ljudje spraševali, kakšno bo vreme naslednje dni. Resnici na ljubo moram reči, da je bil v lokalnih razmerah bolj natančen kot naši meteorologi. Modroval pa je tako: 'Ja, ja, vlak se sliši, kot da bi po plošči rezu – dež bo, dež.' Ali pa: 'Ja, ja, zgun Anglička varuha se sliši – lejpu bo, ja, ja, lejpu.' Večkrat je tudi povedal pregovor: 'Če se jasni čez Gorice, djni uze u klenice, če se jasni čez Golak, bejži v gozd korenjak.' Rad je tudi rekel, ko se je žarila večerna zarja: 'Ja, ja, lejpu bo, Furlanka je vzdignila krilo.' (Prebivalke Furlanije so namreč nosile pri narodni noši spodnje krilo rdeče.) Če pa je jutranja zarja rdeča, bo deževalo. No, ti pokazatelji vremena so tudi v lokavški himni: Pod Čavnom visokim prebivam.

Lojze je bil tako brihten, da je vedel za letnice rojstva skoraj vseh živečih Lokavčanov, bil je tudi lahkoveren. Tako so si ga sovaščani tudi privoščili. Žagarji na žagi so mu natvezili, da v flandarinu (skladišču, kjer je izpadalo žaganje) živijo Febesti, ki so strašno grozni, ampak samo po temi, zato ni šel nikdar po žagovino brez leščerbe (svetilke).

Ko je prihajal od hiše do hiše, so ga ljudje radi poslušali, saj jim je popestril vsakdanjik in tudi novice so se pretakale iz ene vasi v drugo. Za uslugo so Lojzetu dajali

jesti, če je bil čas obeda (kosila). Tako je nekoč poleti prišel k Malikovim v Ajdovščino okrog poldne, saj mu je gospodinja zelo rada postregla, ker je imela razumevanje z njim. Pred poldne so kosci pripeljali velik voz sena. Sklenili so, da ga bodo pred kosilom razložili na štalno. Kosci, ki so poznali Lojzeta, so zahtevali, da je šel na štalno tlačiti seno ali pa ne bo kosila. Lojze je šel na štalno s težkim srcem, ampak misel na obilno kosilo je bila močnejša. Lojze je pa hodil bos, če le ni bilo premraz. Čevlje je raje nesel na rami. Spominjal me je na Jurčičevega desetega brata. V senu, ki so ga razkladali, je bil tudi gladež, ki je ubogega Lojzeta zbodel, zato je večkrat zajavkal. Kosci pa: 'Kaj javkaš, da te zbada, ljubi se ti ne!' Končno je bilo seno razloženo in grla so si poplaknili s kozarcem vina. Da bo mera za Lojzeta polna, pravi eden od delavcev gospodarju: 'Gospod Jožko, saj bosta zdej prišla še dva taka uza in bo puole kosilu.'

Leta so minevala in tudi svojcev ni imel, ki bi ga negovali. Tako je živel v domu za stare v Prvačini. Toda Lojze je bil več zunaj kot v domu in so ga hodili iskat po okoliških vaseh. Zato so ga premestili v dom za starejše občane na Petrovo brdo, kjer je tudi umrl in je pokopan.

Tadeja Kovač, 2.r

Boško Kostič, 4.r

OBA STA TEKLA

Neke noči se je mož vračal domov. Oblečen je bil v hlače, ki so mu pri hoji šumele. Mož je bil ves preplašen, saj je mislil, da je šumenje hlač in njegova lastna senca senca vedenca, ki ga zasleduje. Pospešil je hojo, toda tudi vedeneč je začel hoditi hitreje. Na koncu sta oba tekla, mož in Vedeneč.

To zgodbo mi je povedal nono Milko.

Janina Blažko, 2.r

Mark Bratina, 3.r

KRVAVO STEGNO

Moja nona mi je pripovedovala, da se je v njeni mladosti zelo bala krvavega stegna. Spomladi, preden so trte ozelenele, se je na trti napravila posebna oranžna goba. Če so to gobo videli otroci, niso šli v vinograd, ker so se bali krvavega stegna, ker bi jih to zagrabilo za nogo. Tako je bilo sladko grozdje v jeseni zavarovano pred lačnimi otroškimi usti.

Elizabeta Marc, 2.r

OZEBKOVI

Nekdo izmed mojih prednikov je šel k spovedi v Vipavski Križ. Ves sklonjen in sključen je sedel v klop. Bil je utrujen od težkega kmečkega dela, zato je zaspal. Ker je bilo v cerkvi mrzlo, ga je streslo in se je zbudil. K njemu je prišel župnik in mu je rekel: »Kaj pa ti ozebek, ali ne misliš iti k spovedi, boš kar tukaj zmrznil?« V cerkvi je bil verjetno še kdo, ki je besedo »ozebek« kasneje povedal v vaški gostilni. Od takrat se je tudi domačija imenovala Ozebkovi.

O Ozebkovih mi je pripovedovala babica.

Kristina Kovač, 2.r

BERAČ IN DOBRI MOŽ

Nekoč je živel ubog berač Jožek iz Plač, ki je imel popotno palico, culo in kozo. Večkrat je šel tudi skozi Lokavec in prosil vbogajme. Vsi so ga zmerjali in preteпали. Več je bil lačen kakor sit. Nikjer ni imel miru, povsod so ga preganjali. Nekega dne je bil zelo lačen in žalosten. Naskrivaj je jokal. Videl ga je dobri mož in prišel k njemu ter ga vprašal, kaj je z njim. Revež mu je potožil in že mu je bilo nekoliko lažje. Vendar mu je mož obljubil, da mu bo pomagal.

Mož mu je obljubil, da bo dal čarobno moč njegovi palici, culi in kozi. Če ga bodo preteпали, bo rekel samo: »Palčija, skoči ven iz malhije!« In palica bo začela pretepati. Če bo lačen, bo razgrnil culo in rekel: »Mizica, pogrni se!« In imel bo hrane na pretek. Če pa bo potreboval denar, pa bo rekel samo: »Kozka, stresi se!« In dobil bo denarja, kolikor bo hotel.

Berač se je tako odpravil po svetu in lagodno živel. O njegovi sreči pa je zvedelo štirideset razbojnikov. Počakali so ga ob poti in se mu zlagali, da so zelo lačni. Revež, ki je bil zelo dober po srcu, jim je dal jesti, kolikor so hoteli. Potem so ga prosili še za denar, tudi tega jim je dal. Ko so videli, kako to počne, so ga hoteli oropati med spanjem. Hitro se je prebudil in rekel:

»Palčija, skoči ven iz malhije!« In tedaj je začela palica udarjati po razbojnikih. Razbežali so se na vse strani sveta.

Revež si je oprtal svojo culo, vzal popotno palico ter kožo in se odpravil na pot. Poiskal si je borno kočo in v njej skromno živel, čeprav bi lahko imel vsega v izobilju.

O mizici, kozi in palici mi je povedal stric Gašper.

Krista Lokar, 2.r

MAČJI KOT

Bilo je mrzlo jutro. Lokavški prebivalci so se stiskali ob vročih ognjiščih. Na hribu so stale skale. Ko je prišla k eni skali muca, se je skrila pod njo in imela tam mladiče. Ime so si izmislili prebivalci, ker je vsako leto prišla tja in tam imela mladiče.

Ime so dali Mačji kot.

Kristina Kovač, 2.r

LOKAVŠKE GMAJNE

Poiskali bomo steze,
ki so že davno zbrisane.
Poiskali bomo gmajne,
ki so že davno zaraščene.

Poiskali bomo jase,
kjer smo se nekoč lovili,
kravico pasli in kostanj pekli.

Poiskali bomo zopet rože,
katere so cvetele
in nam zdravje zaželele.
Te so tavžent rož ime imele.

Nejc Černigoj, 2.r

VOL, VOZ IN MILIČNIK

Živel je neki kmet, Hejc po imenu. Bil je smešen človek. Nekega dne je z volom peljal ženo s Ceste v Lokavec. Ker pa je bil voz preveč naložen, ga je v Tokaju ustavil policist. Napisal mu je listek s

kaznijo. A ker Hejc ni imel denarja pri sebi, je rekel policistu, naj malo popazi na voz in vola, da gre on na Cesto iskat denar. Ko je Hejc prispel na Cesto, je šel domov iskat denar, potem pa je zavil v gostilno. Policist pa je čakal in čakal, a Hejca ni bilo od nikjer. Pustil je voz in vola tam, kjer sta bila, in šel v gostilno pit.

Tanja Sulič, 4.r

PAVLIHA

Nekoč je živela mati, ki je imela sina Pavleta, zelo nagajivega otroka.

Nekega dne, ko zopet ni ubogal mame, mu je dejala: »Pavliha, Pavliha, boš že videl, ko te bodo druga vrata po riti tolkla!« Pavliha je to ujezilo, zato je snel domača vrata, si jih oprtal in šel. »Kam pa, Pavliha, z vrati?« ga je vprašala mama. »Po svetu grem, vrata pa nesem zato, da me ne bodo druga po riti tolkla, ampak domača. Zbogom, mama!« »Zbogom, Pavliha,« je rekla mama. Mislila si je, naj gre, saj bo kmalu doma.

Pavliha je šel po poti, ki je ni bilo videti konca. Začelo se je mračiti. Postal ga je strah. Prišel je do gozda. Tam je bilo košato, hrastovo drevo. »Tam bom prenočil. Splezal bom na hrast in počakal jutra.« Z muko je vlekel vrata na drevo, jih namestil med veje in sedel nanje. Še dobro se ni umiril, ko je zaslišal govorjenje. Tiho kot miška je poslušal, od kod prihajajo glasovi. Prihajali so vedno bližje. Ustavili so se prav pod drevesom, kjer je bil Pavliha.

Bili so trije moški. Eden je prižgal svečo. »Tu si bomo razdelili, kar samo dobili,« je dejal drugi. Stresli so iz bisag, ki so jih imeli s seboj. Pavliha od strahu ni niti dihal.

Možakarji so začeli šteti. »Enega tebi, enega tebi, enega meni, ...« Tako so šteli in šteli. Pavliha je zatiščalo lulat. »Joj, kam naj grem,« si je mislil. Preden je ta ugotovil, mu je teklo po nogah in po vratih naravnost na roparje.

»Bog daje dež,« je rekel eden od njih. »Dosti ne bo, saj je jasno,« je dejal

drugi. Šteli so naprej. Sedaj ga je tiščalo kakat. Kaj pa sedaj? Slekkel si je hlače in kakal kar mimo vrat. Zopet je padlo na roparje. »Bog daje mano,« so rekli roparji. Sedaj se je Pavliha malo pripravil in stopil tako nerodno, da so se vrata premaknila in začela padati po drevesu. »Joj, nebeška vrata se odpirajo,« so v strahu vzkliknili roparji. Tedaj so padle na enega, ta je držal jezik iz ust in si ga nekoliko pregriznil. V strahu so spustili ves plen in kričali: »Dol po dolin, dol po dolin, dol po doli, ...« Tisti, ki si je pregriznil jezik, ni mogel prav govoriti, je pravil: »Bo po lo bin, bo po lo bin, bo po lo bin, ...«

Pavliha si je po dolgem času opomogel od strahu. Splezal je z drevesa. Poslušal je, če je že kdo v bližini. Vse je bilo mirno. Pogledal je, kaj so si delili roparji. Bil je denar, veliko denarja. Pobasal ga je v bisago, si oprtal vrata in se odpravil domov.

Ko je prišel domov, je bila mama še pokonci. »Dober večer, mama!« »O Pavle, si že doma? Pa hitro si se naveličal službe.« »Ja, mama, sem pa veliko zaslužil, poglej!« Vrgel je bisago na mizo. Mama je debelo pogledala: »Pavliha, Pavliha,« mu je požugala. Tedaj ji je Pavle povedal vso zgodbo. Od takrat sta živela srečno.

Lea Bolko, 4.r

DO PEKLA SO KOPALI

Nekoč so na cesti kopali vodnjak. Kopali so in kopali, strašno globoko. Mislili so, da so že prišli do vode, a vode ni bilo. In kopali so še naprej. Vse vrvi v vseh cerkvah so si sposodili, da so zemljo kalali ven. Zelo globoko so že bili. En dan prikopljejo do ene zoglenele slame. Bilo je nekaj takega. Izgledalo je kot slamnata streha. Začeli so delati luknjo v tisto slamo, ko od spodaj zaslišijo grozen glas, ki jih sprašuje, zakaj podirajo hišo. Strašno so se ustrašili in hitro splezali na površje.

Prikopali so do samega pekla, do strehe hudičkove hiše.

Miha Dragin, 4.r

Lea Bolko, 4. r

LOKAVEC

V Lokavcu sem doma,
z vseh strani nas gora obdaja,
z nje veliko izvirov prihaja,
to nas z lepim občutkom
navdaja.

V Lokavcu sem doma,
ob obronkih nas že gozd obdaja,
v dolini so polja in travniki,
tako da za vinograde že malo
prostora ostaja.

V Lokavcu sem doma,
skoraj na koncu je vasica mala,
ta je že nekoč postala
in se Loretovše imenovala.

Teja Černigoj, 4.r

SOSEDA MI JE PRIPOVEDOVALA

Ustno izročilo postajajo že zgodbe in dogodki iz otroštva in mladosti naših babic in prababic, saj se je zgodilo 50 in več let nazaj. Tako sem prosil mojo sosedo ga. Stano Kompara, da bi pobrskala

po spominu in mi povedala zanimivo zgodbo.

Morda jo je spodbudil včerajšnji zapadli sneg, da ji je spomin zašel v leto 1933. Povedala mi tale dogodek. »Svoje otroštvo in mladost sem preživela v zaselku Slokarji. Ljudje so bili revni, preživljali so se s kmetovanjem. Za dodaten zaslužek so možje gozdarili in vozili les iz gozdov. Pri Slokarjih smo imeli tri žage in mlin.

Ko so odšli v gozd, so odšli že ponoči, da bi bili zarana na mestu, kjer so nalagali les na voz. Vprega je bila volovska. Tako je leta 1933, na dan sv. Lucije, oče je že ponoči odšel s hlapcem in volovsko vprego v gozd. Vreme je bilo primerno. Takrat ni bilo TV, radia in satelitskih vremenskih napovedi. Zato niso vedeli, kaj jih čaka. Proti jutru pa je začelo nenavadno gosto snežiti in pritisnil je hud mraz. Vsi smo bili pokonci in skozi okno gledali ples snežink. Mama nas je otroke poslala v izbo k oltarčku Device Marije, da bi molili za srečno vrnitev očeta, hlapca in volov. Bilo je jutro, bližalo se je poldne, ko je prišel domov en vol, sam. Popoldne je prišel hlapec, bil je zasnežen in obraz je imel v ledenih svečah. Hlapec je potem z vaščani odšel iskat očeta in še drugega vola. Nad

vasjo so srečali očeta in pri koritu so našli vola. Bil je v snežnem zametu, in če ne bi iz snega štrleli rogovi, bi ga ne našli in bi tam zmrznil. Zvečer nam je oče pripovedoval, kako je bilo. Ko jih je zajel snežni metež in niso videl več naprej, so odpregli vole in jih spustili, da bi si sami našli pot domov. Enemu je uspelo, drugemu kmalu ne bi. Čez nekaj dni, ko je sneg malo skopnel, so odšli še po vozove.

Trd in nevaren je bil kruh v tistih časih, pa še največkrat koruzen,« je končala svojo zgodbo gospa Stana.

Žan Komapra, 4.r

ZGODBA MOJE STARE MAME

Stara mama mi je pripovedovala, kako je pred več kot 50 leti pasla živino.

V tistih časih je skoraj iz vsake hiše kakšen otrok pasel. Mladi so med pašo tudi prepevali pesmi iz pesmaric, ki so jih imeli s seboj. Živino so morali zelo paziti, da jim ni pobegnila, ker potem bi bilo doma hudo. Lakoto so si potešili z jagodami in robidnicami, ker drugega niso imeli. Da so vedeli, kdaj gnati živino domov, so si naredili sončno uro na krtini. To so zravnali in na sredino postavili leseno palico.

Nekega dne, ko je nona gnala živino past, je šla z njo tudi edina ovca, ki so jo imeli pri hiši. Ta se je zelo bala psa. Ravno tisti dan se je zgodilo, da je prišel tuj pes k živini in tako pregnal tudi ubogo ovco. Nona jo je klicala in iskala, toda ni je našla. Vsa objokana je gnala živino domov. Ker pa je bila že skoraj tema, so odšli iskat ovco šele naslednji dan. In glej, pravi čudež, kajti ovca se je že sama vračala proti domu.

Vsi domači so se zelo nasmejali pametni ovci in se z njo srečno vrnili domov.

Jani Petrovčič, 4.r

MALA MARJETKA

Nekoč je živela lepa deklica Marjetka. Imela je bolno mamico. Bili so revni in niso imeli denarja za zdravila, zato se je odpravila v gozd nabirat zelišča. Ko jih je nabirala, je pod grmom dobila vrečo. Bila je polna. Mislila si je, mogoče pa je to kakšno zdravilo, in je vsa vesela stekla domov. »Mamica, mamica!« je vpila. »Poglej, kaj sem dobila!« Mamica je res pogledala in vsa srečna zavpila: »To so zlatniki! Sedaj pa lahko kupim zdravila.« Zopet so bili vsi srečni in veseli.

Marjana Kompara, 4.r

KJE JE ROV

Mama mi je pripovedovala o čavenskem bogastvu.

Ker se veliko pogovarjamo in je veliko napisanega o plazu, ki drsi pod Čavnom, se je mama spomnila pripovedke, ki jo je slišala od starejših ljudi, ko je bila še čisto majhna. Povedala mi je, da je takrat ni dobro razumela. Šele sedaj si poskuša nekatere stvari razložiti in jih tudi med seboj povezati. Povedala mi je, da je Čaven popolnoma votel in da obstaja v Čavnu rov, po katerem se pride do Svete Gore. Menda je v Čavnu tudi veliko vode in zlata. Zaradi tega je hudič rov zazidal in ni mogoče vstopiti vanj.

Zaradi nevidnih sil, ki delujejo v Čavnu, govorijo, da, papež v Rimu vsak dan moli za prebivalce pod Čavnom. Prerokovali so, da ko bo hudiču zmanjkalo zraka in bo v nevarnosti, se bo utopil v vodi, odprl bo rov in porinil zemljo v dolino. To je storil, zato se je proti Lokavcu usul plaz. Ko smo šli plaz pogledat, smo res videli kamenje, ki se je svetilo, kot bi bilo zlato. Ugotovili smo, da to ni zlata ruda, ampak železova, ki se blešči na soncu. Kako pa je z rovom, ki pelje do Svete Gore, nismo preverili. To naj ostane skrivnost, ki jo bom jaz pripovedoval mlajšim rodovom.

Teo Kovač, 4.r

ČAVEN IN RAVENSKI ŠKOL

Čez noč je šel hudič iz Trnovskega gozda. Šel je do roba in šel dol proti Deželi. Pot je bila tam slaba in hudič se je spotaknil in padel, kolikor je dolg in širok. Iz malhe mu padla velika gora. Hudič se je jezil in se trudil, da bi spravil goro nazaj v malho. Ker je ni mogel vzdigniti, jo je pustil tam. Ker je bil žejen, je odšel k studentu. Sklonil se je, in ker je malho malo nerodno držal, mu je padel ven še en velik škol. »Ma, kaj zlomka je danes z mano!« se je jezil in skušal zvaliti škol nazaj v malho. Ker pa se je začelo daniti, je hudič izgubil svojo moč, škol je pustil tam. Tako sta prišla na svet Čaven in Ravenski škol, ki mu pravijo tudi Hudičeva podkev.

Klemen Ferjančič, 4.r

Polonca Pižent, 4.r

KRIŽ V SKALI

Stomažani so najbolj preklinjali hudiča. Hudiču je bilo zadosti. Oprtal si je veliko skalo in šel dol po Čavnu, da jo vrže na Stomažane. Ti so to videli in postavili križ nad vasjo, hudiču na pot. Hudič je prišel do križa in izgubil svojo moč. V jezi je vrigel

skalo na tla, udaril s kopitom po njej in treščil še križ nanjo. Še danes je v tisti skali vtisnjeno kopito in razpoka, v obliki križa.

Klemen Ferjančič, 4.r

GOLAKI

Nekoč je živel na Gori gozdar, ki je pripravljajl drva za Lokavčane. Zelo je bil zadovoljen, če je prišlo k njemu veliko ljudi.

Postal je zelo bogat. Nekoč je prišla revna ženica prosit za drva. Denarja za plačilo ni imela. Milo ga je prosila, ker je imela doma kup otrok, ki jih je zeblo.

Bogat gozdar jim ni hotel pomagati. Nad revno ženo je spustil hudobne pse. Ženica je tekla in vsa objokana prišla domov. Vse to je slišal in videl velikan iz jame za Goro. Silno se je razjezil na bogatega gozdarja.

Nekega dne je prišel velikan k bogatemu gozdarju in mu polomil drevesa. Zagrozil mu je, da ga bo pokončal, če ne bo pomagal revnim ljudem. Gozdar se je ustrašil in začel sekati drevesa za revne ljudi. Tam okoli je kmalu zmanjkalo dreves. Vse je ostalo golo, poganjali so samo še grmički.

Ljudje so goro poimenovali Golaki. Ljudje še danes radi hodijo na Golake in se spominjajo gozdarja.

Marko Bavčer, 4.r

SKOPOST

Nekoč je živel Jaka. Žena mu je umrla, in ker je bil že prileten, je vse svoje premoženje prepisal sinu. Ta se je oženil in pripeljal k hiši nevesto. Že po nekaj dneh se je izkazalo, da je mlada gospodinja zelo skopa. Staremu očetu ni hotela več prati in kuhati. Dokler je oče mogel, si je sam opral in skuhal, z leti pa je opešal. Ostajal je v svoji temni kamri, ki mu jo je pripravila snaha. Kamra je imela le majhno odprtino,

tako da je bilo v sobi vedno temno in mračno.

Po vasi se je začelo kmalu govoriti, v kakšni stiski je stari Jaka in kako hudo se mu godi. To je prišlo na ušesa staremu bajtarju Francetu. France in Jaka sta bila stara prijatelja. Skupaj sta se borila in preganjala Turke. Francetu se je milo storilo, ko je slišal za bedo starega soldata. Razmišljajl je, kako bi mu pomagal. Končno se je domislil. Nekega dne se je odpravil na obisk. Mlada gospodinja ga je premerila od peta do glave in nekaj zagodrnjala, nazadnje pa je le peljala gosta v kamro. France je stopil v kamro in obstal. V poltemi ni videl popolnoma nič, saj je zunaj sijalo sonce. Končno so se oči le privadile na pomrak in ozrl se je po sobi. Na ležišču, zbitem iz desk, je ležal Jaka. Le po dihanju in hropenju je bilo poznati, da je še živ. France ga je poklical in stavec se je zganil. »Kdo je?« je vprašal. France se mu je oglasil in ni se mogel načuditi, kakšen je postal nekoč spoštovan in trden gruntar, kakršen je bil Jaka. Stavec se mu je potožil, kako slabo ravnajo z njim. France ga je poslušal, nazadnje pa je dejal. »Poslušaj, če me boš ubogal, lahko to hitro popraviva.« »Kako?« je zanimalo starčka. »Poslušaj,« je dejal in začel šepetati na uho svoj načrt. Jaka ga je dobro poslušal, nato pa prikimal. Presedla sta se k vratom in se začela na glas pogovarjati.

»Jaka, poslušaj, se spomniš, ko sva še kot mlada soldata šla podit Turke čez mejo?« »Kaj bi se ne spomnil,« mu je odgovarjal Jaka. »Ti si takrat pobil več janičarjev!« »Pobil, pobil in še vse zlatnike sem jim pobral. Tako sem napolnil veliko mošnjo s samimi zlatniki. V zadnjem napadu pa sem bil ranjen, se spomniš. Nek Turek me je pobil na tla, da sem samo še temo videl. Potem so me vlačil po špitalih in po vaseh, dokler nisem prišel domov in ostal revež. Mošnjo z denarjem pa sem imel prišito v sedlu. Dolga leta nisem vedel, kje je ostala. Pa sem zadnjič sklenil, da bom svojo bajto malo popravil. Streha je začela puščati in trami so bili vsi črvivi. Pa se spravim, jaz, stavec, pod streho, premetujem

staro šaro, pa mi pride pod roke staro sedlo. Milo se mi je storilo, ko sem se spomnil soldatskih dni, in sem sedlo, kolikor ga je še ostalo, odnesel v hišo. Podgane so ga že pošteno načele, in kosem tako ogledoval in čistil, se mi je skoraj stemnilo pred očmi, prav tako kot takrat, ko me je mahnil Turek. Spodaj iz podsedelnice so se usuli zlatniki. Tisti pravi zlatniki, ki sem jih vzel Turkom!« »Joj, France, ti imaš pa res srečo!« mu je glasno odgovarjal Jaka.

»Ko sem se nekoliko umiril, sem začel razmišljati, kaj naj naredim s tem denarjem. Žene nimam, otrok tudi ne. Kaj naj z zlatniki? Pa sem tako menil. Z Jakom sva bila skupaj v vojski, skupaj sva lila kri, skupaj sva bila lačna in skupaj naju je zeblo, pa bova še skupaj štela denarce. In tako sem sedaj prinesel mošnjo s sabo, da skupaj preštejeva in potem razdeliva.« Iz notranjega žepa je France privlekel en sam krajcer in ga začel metati po mizi, da je zamolklo žvenketalo. »Na, Jaka, šteji! Ena, dva, tri, ...« In tako sta štela in vedno znova metala isti krajcer po mizi, da je močno odmevalo. »Petsto, petsto eden, petsto dva! Pa sva preštela. Sedaj bova pa pošteno razdelila, pol ti, pol jaz. Pospravi denar v mošnjiček in ga vedno nosi okrog vratu, da ti ga kdo ne ukrade!« France je vzel iz žepa usnjen mošnjiček in vanj vsul stare matice in podložke, da je bil težak, kot bi bili v njem sami zlatniki. Pri tem je pazil, da je zelo žvenketalo. Skrbno ga je zvezal na vrhu, da ga ni mogel nihče razvezati. Mošnjiček je naložil še sebi in si ga zavezal za vrat. Jaka se mu je na ves glas zahvaljeval in hvalil njegovo doboroto.

France pa je vedel, kaj se dogaja zunaj. Mlada gospodinja je bila radovedna, kaj se bosta starca pogovarjala in je poslušala pred vrati. Slišala je do potankosti, kako sta štela denar, in takoj sklenila ukrepati. V obraz je postajala rdeča od lakomnosti. Ko je slišala, da sta denar razdelila in da ima tudi njihov stari zlatnike, je začela premišljevat, kako bi prišla do tega denarja. Še preden se je France poslovil, je prišla v kamro in jima prinesla polič vina. Dejala je, da se ne spodobi, da bi

gostu ne postregli. France pa je pomežiknil Jaku, češ, vidiš, že deluje.

Od tistega dne je stari Jaka dobil nazaj svojo svetlo sobo in posteljo. Snaha mu je prinašala dobro hrano in pijačo. Lepo je skrbela zanj, mu prala in čistila. Hotela ga je tudi kopati, pa ji stari oče ni dovolil. To je lahko počel le njegov sin, in še takrat je imel okrog vratu obešen mošnjiček. Čez nekaj let je stari Jaka vseeno umrl. Še preden so poklicali gospoda, je skopa snaha prerezala oguljen mošnjiček in si že predstavljala, kako se bodo zasvetili zlatniki. A kar jo je čakalo, je bilo prehudo – navadno rjasto železo. Začela je tuliti in brcati okrog sebe, da so jo komaj umirili. Poklicati so morali zdravnika, ta pa je dejal, da jo je vrgla božjast. Še danes je taka, če že ni umrla.

Karmen Kompara, 4.r

Luka Pergar, 3. r

TAKRAT JE BIL ČAVEN GOL

Svet je bil včasih drugačen, kot je danes. Seveda to ni bilo včeraj, tudi lani ne, bog ve, kdaj je to bilo. Takrat je bil Čaven prav gol, brez drevja, trave in vode. Sam kamen, kamor si pogledal. In en dan, toplo je bilo, je šel sem čez en velikan, Savel mu je bilo ime. Hotel je počivati. Tudi žejen je bil od dolge poti in vročine. Gleda, da bi se ulegel pod kakšno drevo zraven studenca. Kamor pogleda, sama gola skala. Gora mu je bila sicer všeč, od drugod je zvelkel drevesa in jih posadil po celem Čavnu. Po rebreh je skopal struge, v goro pa je zvrtil luknje, iz katerih je pritekla voda. In kmalu je vse ozelenelo. Ko je Savel umrl, se je njegovo ime prijelo gore, a sčasoma se je spreminjalo, iz Savla je nastal Čaven.

Klemen Ferjančič, 4.r

STARI LJUDJE

Nekoč je umrl cesar v visoki starosti. Njegovo mesto je prevzel njegov starejši sin. Ker je bil željan časti, ga je očetova dolga bolezen zelo jezila. Tako mu je prišlo na misel, da so stari ljudje samo v napoto pri hiši. Razmišljal je in sklenil, da je treba vse stare ljudi pobiti.

Tako je cesarjev sel raznesel novico po vsej deželi. Ljudje so majali z glavami in se jezili, ampak cesarjev ukaz je cesarjev ukaz. S težkim srcem so sinovi pobijali očete in jih pokopavali. Živel pa je v neki vasi mladenič Miha. Starši so bili že v letih, ko se je rodil. Mati mu je umrla ob porodu in ostal je sam z ostarelim očetom. Bil je priden in pošten fant, očetu v veselje in vasi v ponos. Ko je slišal cesarjevo naročilo, je postal žalosten. Nikakor ni želel ubiti očeta. Prišel je domov in povedal očetu. Oče ga je poslušal in s strahom čakal, kaj bo sin ukrenil. Pa se je Miha zamislil. Očeta je peljal v klet. Obrnil je največji čeber, ki so ga imeli za spravilo grozdja, narobe in spravi očeta podenj. Vsak dan mu je prinašal jesti in se pogovarjal z njim.

Cesarjevi sli so hodili po vasi a očeta niso našli. Ko je bilo leto okoli, je v deželi nastala taka suša, da pšenice ni bilo niti za seme. Cela dežela je bila lačna. Miha je prišel k očetu in mu potožil svojo stisko. Pa mu je oče svetoval: »Pojdi na streho in slamo, ki je na nje, še enkrat omlati. Nikdar se tako čisto ne omlati, da bi v njej ne ostalo še kaj semena.«

Miha je ubogal očeta in res. Nabrali so še toliko semena, da so lahko posejali vse njive. In kmalu je pognalo žito. Ljudje so se čudili Mihovi modrosti. Glas pa je kaj kmalu prišel do cesarja. Ukazal je, naj ga takoj privedejo k njemu. Zopet je stopil do očeta in ga prosil za nasvet. Oče je dejal: »Povej resnico. Povej mu, da so tudi stari ljudje na svetu koristni. Če ne z delom, pa s svojo modrostjo. Jaz pa pojdem k župniku, da se spravim s svetom in Bogom, če me cesar usmrti!«

Miha se je odpravil pred cesarja in mu pošteno povedal, kako je bilo. Cesar je nekaj časa molčal, nato pa dejal: »Hvala ti, da si mi pokazal, kako napak sem ravnal. Zaradi ljubezni do očeta, bo naše cesarstvo obstalo!«

Cesar je ukazal poslati po očeta. Oče se je že pripravil na smrt, zato je prišel mirno k cesarju. Cesar pa ga je nagradil in oba s sinom poslal domov. Od takrat je cesar vedno vprašal za nasvet Mihovega očeta, preden se je kaj važnega odločil.

Klemen Kompara, 3.r

MIŠJA VILA

Nekoč, pred davnimi časi, je v revni hišici ob Lokavščku živel fantek Tinček. Živel je z mamo, očetom in šestimi sestrami. Tinček je bil zelo dobrega srca in zelo rad je imel živali.

Nekega dne se je igral na dvorišču pred hišo in zagledal domačo mačko, ki je ujela miško. Živalca se mu je zasmilila in rešil jo je iz mačjih krempljev in jo izpustil na travniku. Odšel je domov in kmalu pozabil, kaj se mu je zgodilo.

Nekega večera, ko je šel spat, ni in ni mogel zaspati. Naenkrat je ob oknu zaslišal šum in tiho trkanje. Vstal je in zagledal majhno vilo z dolgim mišjim repkom. Vila je spregovorila: »Tinček, jaz sem miška, ki si jo rešil iz mačjih krempljev. V našem kraljestvu sem glavna dobra vila. Bogato ti bom poplačala, ker si mi rešil življenje. Poskrbela bom, da ti in tvoje sestrice nikoli več ne boste lačni.« To je spregovorila in izginila.

Drugo jutro, ko se je Tinček zbudil, ni vedel, ali je o mišji vili sanjal ali se mu je to res zgodilo. Potem pa je na mizici ob postelji zagledal polno košaro kruha, jabolk, pomaranč, piškotov in drugih dobrot. Ves vesel jo je odnesel mami in ji povedal, kaj se mu je zgodilo.

Mišja vila je Tinčka obiskovala vsak večer in postala sta dobra prijatelja. Nekega večera, ko je sijala polna luna, ga je povabila na ples gozdnih bitij. Opozorila ga je, da mora ostati dobro skrit, da ga nihče ne sme videti. Če bi ga kdo od gozdnih bitij videl, bi vsi odšli daleč tja v gore Čavna in Kuclja in tudi nje ne bi nikoli več videl.

Tinček je tako skrivaj opazoval čudovito rajanje mišjih in gozdnih vil, škratkov in celo povodni mož, ki je živel v potoku ob travniku, je plesal z njimi.

Mišja vila je tako podarila Tinčku še posebno darilo, saj tega plesa ni videl še nihče.

Jure Slokar, 2.r

SV. URBAN IN GRAC

Ustno izročilo se prenaša iz roda v rod. Nima dokazov, da je resnično, vendar se nad njim včasih lahko zamislimo.

Pobočje Gore in Čavna je bilo včasih neporaščeno in pravi kotel, kjer se je kuhala toča, ki je uničila poljske pridelke. Lokavčani, nemočni nad višjo silo, so se zatekli po pomoč k sv. Urbanu. Pričeli so graditi cerkvico na Gracu (beseda Grac verjetno prihaja iz utrdbe ali manjšega gradu). Marljivo so zravnali teren in pričeli

gradnjo. Delo jim je šlo dobro od rok, saj so gradili z ljubeznijo.

Nekega jutra, ko so prišli na gradbišče, ni bilo od gradnje ne duha ne sluha. Ogledali so si okoliš in začudeno ugotovili, da je bilo zidovje cerkvice čez noč preneseno nekaj sto metrov niže. Bilo je v zavetju in tudi ni bilo tako na očeh. Nad tem nevsakdanjim dejanjem so videli željo sv. Urbana.

Ob blagoslovitvi cerkve je bilo približno 5000 vernikov. Morda se komu zdi nemogoče, da je bila gradnja prenesena in da je bilo ob blagoslovu prisotnih 5000 ljudi. Toda dokaz, da je to možno, je današnja cerkev, ki je zrasla iz ruševin in opozarja mimoidoče na ljubezen Lokavčanov do sv. Urbana.

Polonca Pižent, 4.r

PRAVLJICA O DREJČKU

Nekoč je živel deček Drejček. Bil je zelo lahkoveren. Nekega dne, ko je šel po vasi, so ga dečki dražili, da bo umrl, ko bo trikrat puknil.

Drejček teče ves v strahu k mami in ji pove, kaj so mu rekli. Mama se nasmehne in pravi: »No, potem pa nesi še koruzo v mlin, da bomo imeli večerjo, preden boš umrl.« Drejček si oprta vrečo s koruzo in gre. Ker je bilo težko, je že takrat prvič puknil. Hitro gre do mlina in pove mlinarju, kakšna je situacija. Tedaj je puknil že drugič. Če je pa tako, daj sem, da hitro zmeljem, da boš lahko prinesel še domov, preden umreš,« pravi mlinar. Moka je bila nared, Drejček vzame pot pod noge, a sredi poti je tretjič puknil. »Konec je z mano,« si misli, spusti vrečo in leže na tla, misleč, da je umrl. V bližini so se pasle svinje, zavohale so moko, raztrgale vrečo in jedle.

Mimo je prišel mlad par. Ko so videli ležati fanta na tleh, se jima je zasmilil. Jezila sta se nad brezsrčnostjo ljudi, da ga takole pustijo ležati. Sklenila sta, da ga odneseta do prvih hiš. Prišla sta do križišča. »Kam naj ga neseva, po levi ali desni poti?

Ko bi vsaj vedela, kje je doma?» »Kar po desni,« pravi Drejček. »A tako, tak navihanec si, da se pustiš nositi.« »Na, tu bodi!« In sta ga spustila na tla.

Tako je preživel Drejček smrt, a domov je prišel brez moke. Spat je moral iti živ, a lačen.

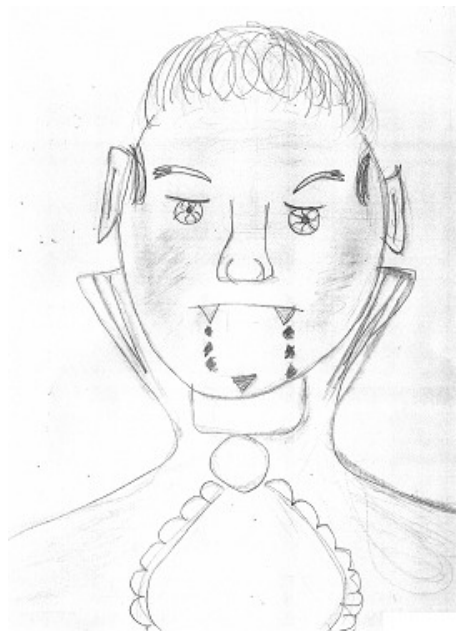
Lea Bolko, 4.r

HUDIČEV TOBAK

Hudič je želel ljudem slabo, zato je iz pekla prinesel tobak. Posadil ga je na več različnih krajev, da bi videl, kako raste na tem svetu.

V nekem kraju so bile babe strašno radovedne, kaj hudič sadi, a hudič jim ni hotel povedati. Potem so si babe izmislile in so tobak namazale z blatom. Ko je hudič videl, kakšen je njegov tobak, se je zelo razjezil. V jezi je rekel: »Kateri hudič mi je pa tobak pokvaril!« In tako so radovedne babe izvedele, kako se rastlina imenuje.

Miha Dragin, 4.r

Meta Kompara, 3.r

LOPOVI

Bila je vaška gostilna, vedno je bila polna ljudi. Nekega večera sta stopila v gostilno dva moška. V načrtu sta imela ukrasti denar iz blagajne. Posrečilo se jima je, ko je gostilničar nesel pijačo k mizi. Hitro sta odšla iz gostilne, med potjo sta izgubila kovanec. Hitela sta in ga nista pobrala. Na pokopališču sta se ustavila in si delila denar. Nekdo je šel ravno mimo, prisluhnil je pogovoru. Bila je tema in mislil je, da sta hudiča. Tedaj sta razdelila denar, a kovanec je ostajal. Spomnila sta se na izgubljeni kovanec. Rekla sta, da eden manjka in da ga gresta iskat. Možak, ki jima je prisluškoval, se je ustrašil, da gresta ponj. Hitro je zbežal domov.

Naslednji dan je ves prestrašen govoril v gostilni, kaj se mu je zgodilo, ko je šel zvečer domov.

Maja Lokar, 3.r

V četrtek nas je obiskal gospod Boris Blaško. Bil je zelo le dan in odpravili smo se po Lokavcu. Pokazal nam je več zanimivih stvari. Povedal nam je, kako je bilo v starih časih. Povedal je, da so imeli vaščani manjšo cerkev. Bila je potrebna obnove in širitve. Odločili so se za zidavo nove cerkve. Začela se je prava bitka za lokacijo, kje naj stoji nova cerkev. Dulanci so hoteli čim bližje stari cerkvi, zato so predlagali prostor na brdu nad Brithom, kjer bi bila res lepo vidna, a težji bi bil dostop. Gorenci so jo hoteli v sredini župnije. Predlagali so lokacijo blizu nove šole, ob potočku Grajščku. Z zbiranjem podpisov so

se odločili, da bo nova cerkev stala ob potoku Grajšečku. Dulanci niso bili zadovoljni. Potrebno zemljišče je daroval Filip Vidmar, začasno bivajoč v Ameriki. Nekaj zemljišč so odstopili še drugi lastniki v zameno za cerkveno zemljišče. Z delom so začeli februarja leta 1933. Leta 1935 pa je bila cerkev dokončno zgrajena z župniščem vred in dobila je dovoljenje za uporabo. V juliju 1935 so jo slovesno blagoslovili. Cerkev je bila zgrajena v izredno težkih časih. Prvi krščenec v novi cerkev je bil Lovrenc (Ernejčtov). Pozneje je bila dozidana velika dvorana. Danes je cerkev lepo vzdrževana in sredi Lokavca vabi vernike k maši.

Ana Lokar, 3.r

OGLEDALO IN HUDIČ

Tata se še dobro spominja časov svoje pubertete. Takrat si človek vzame več časa zase in se zelo rad gleda v ogledalu. Tudi sam je to kar rad počel. Njegova, zdaj že pokojna, stara mama mu je vedno govorila. »Ne glej se toliko časa v ogledalo, ker se ti bo prikazal hudič!« Oče ni nikoli

opazil v ogledalu hudiča, čeprav je kar dolgo opazoval v ogledalu svoj mozoljasti pubertetniški obraz. Stara mama Pavla pa mu je velikokrat povedala ta dogodek.

V tistih časih, med 1. svetovno vojno in takoj po njej, so možje kar veliko časa porabili za britje. Obriti se ni bilo tako lahko kakor danes, ko možje in fantje opravijo to delo v minuti ali dveh. Nekateri se obrijejo kar v avtomobilu, ko čakajo na zeleno luč. V takratnih časih pa je trajal obred skoraj eno uro.

Najprej so prinesli na mizo leseno škatlo, v kateri je bil brivski pribor in veliko ogledalo. V posebni kovinski posodi so naredili iz vode in posebnega brivskega mila peno, ki so jo nanegli s posebnim čopičem na brado in brke. Sledilo je brušenje brivskega noža – britve. Najprej so jo brusili na posebnem kamnu, potem pa še na nekakšnem brusnem pasu. Sledilo je polurno britje. Ko so se obrili, so potrebovali brisačo, namočeno v vroči vodi, s katero so se obrisali. Obraz so si potem natrli v žganju, ker takrat še niso poznali toliko dišečih vodnic in balzamov. Tudi vrezali so se skoraj ob vsakem britju. Za zaustavljanje krvavitve so imeli posebno kredo, ki je vreznino nekoliko zažgala in tako zaustavila krvavitev. Približno takšno je bilo takratno britje.

Zdaj pa o hudiču in gledanju v ogledalo. Mladi fantje so bili pri britju še bolj počasni in nerodni. Zato so jih starejši strašili, da se jim bo v ogledalu prikazal hudič, kar se rado zgodi tistim, ki so sami sebi všeč. Takrat počí ogledalo, kar pomeni sedem let nesreče. Tako se je okrog svetega Miklavža v Farbarjevi stari hiši, ki je danes v ruševinah, gospodar bril. Svoje delo je

opravljal počasi, a temeljito. V takratnih časih pa je hodil sveti Miklavž po vasi v spremstvu dveh angelov in hudiča. Tako je tudi ta našemljeni hudič pogledal Farbarjevega gospodarja v njegovo ogledalo. Le ta se je tako prestrašil, da se je porezal z britvijo in razbil ogledalo. Gospodar se je pozneje pomiril, izkušnja pa je ostala: »Nikdar se ne glejte predolgo v ogledalo, da se vam v njem ne prikaže

hudičeva glava! Če se vam to zgodi, pomeni nesrečo, saj je hudič za Slovence nekaj najslabšega in je vedno na delu!«

Stara Farbarjeva hiša je danes v ruševinah. Kdo ve, če to ni hudičevo delo?

Meta Kompara, 3.r

Petra Bratina, 3.r

VAŠKI POSEBNEŽ

Pred leti so imeli v Lokavcu možakarja Jožeta za vaškega posebneža. Če je odšel z doma po opravkih in je srečal žensko na poti, se je obrnil in se vrnil domov. Tisti dan je ostal doma. Znan je bil tudi po tem, da ni nikoli šel dvakrat po isti poti. Ko je odšel od doma, se ni nikoli po isti poti vrnil domov.

Sara Blaško, 3.r

O VEDENCIH

Vedenci so bili čez dan navadni ljudje. Zvečer pa so zaspali in iz njih je prišla miš, ki je strašila ljudi.

Meta Kompara, 3.r

ZAKAJ SE PRI NJIH REČE PRI PEPNIH

Pri gospodu Jožetu se reče pri Pepnih, ker so mami pravili Pepina.

Meta Kompara, 3.r

KAPELICA NA BRODU

Na križišču, kjer cesta zavija proti Čohom in Gorenjam, stoji kapelica. Je zelo stara, saj je bila zgrajena leta 1911, posvečena pa je lurški Materi božji.

Družina, ki je kapelico zgradila, je bila za tiste čase kar premožna, saj je trgovala z lesom. Neki lesni trgovec je bil družini dolžan veliko vsoto denarja. Mislili so, da tega denarja ne bodo več dobili, vendar je dolžnik po dolgem času dolg vrnil. V zahvalo za dobljeni denar je šla družina na romanje v Lurd. Tam so kupili kip lurške Matere božje. Kip je bil velik in potreboval je svoj prostor, zato so zgradili kapelico, ki je bila za tiste čase zelo lepa in razkošna. Na vratih in na oknih so bila barvna stekla, notri pa je gorela lučka. Med vojno je bila nekoliko poškodovana, vendar so jo kasneje obnovili.

Kapelica na Brodu je zame zelo pomembna. Če me kdo vpraša, kako se pride k meni domov, mu rečem: »Pri kapelici zavij desno!«

Ana Lokar, 3.r

ZLATA NOGA V ČAVNU

Lovci so nekoč lovili lepega gamsa. Ta se je pred njimi skrtil v odprtino v Čavnu in drsal rogove ob zlat steber, ki je bil v njej. Zato so postali njegovi rogovi zlati in še danes se reče, da Čaven stoji na zlati nogi.

Meta Kompara, 3.r

ROBIDA

Preden prideš do zaselka Slokarji, zaviješ lepo na kolovoz in prideš na Robido. Prav zraven Lokavščka stoji podolgovata stavba, ki je prvotno služila kakor žaga. Poganjalo jo je vodno kolo, kasneje pa je vodno kolo zamenjala turbina. Po vojni so v stavbi izdelovali stole, imenovala se je Stolarna. V njej je bilo zaposlenih veliko Lokavčanov.

Ko so Stolarno zaprli, je postalo vse zapuščeno, stavbo in zemljišče okrog je prerasla visoka in gosta robida. Ta je bila tako gosta, da se ni dalo priti do stavbe.

Danes služi stavba kot počitniška hiša. Okolica je zelo lepa in negovana. O robidi ni več ne duha ne sluha. Ime pa je le ostalo.

Ana Lokar, 3.r

KRVAVO STEGNO

Lokavec je zanimiva vas. Veliko je bilo zgodb o vaških posebnostih, izvorih hišnih imen ali oseb, pasjeglavcih, vedencih in krvavem stegnu ...

Zgodbo o krvavem stegnu mi je pripovedoval moj ded. Pred davnimi časi je živel mož, bil je reven. Svojo družino je moral preživljati s tem, kar je pridelal doma. Imel je zelo velik vinograd. V njem je preživel veliko ur. Septembra je grozdje dozorelo. Vaški otroci so radi zašli v vinograd ščipat grozdje. Mož jih je večkrat zasačil pri kraji. Zato jih je začel strašiti, da bo prišlo krvavo stegno. Prijelo jih bo za nogo, občutili in videli bodo hudo uro. Otroci so se razbežali domov.

Še danes slišimo od starejših ljudi, da bo prišlo krvavo stegno, ker je veliko gorja na tem svetu.

Maja Lokar, 3.r

KRVAVO STEGNO

S krvavim stegnom so v starih časih strašili otroke. Pravili so jim, da hodi po vinogradih, ko je zrelo grozdje, pa po sadovnjakih, ko so zorele hruške. Otroci so se ga bali, zato si niso upali krasti sadja.

Visoko je bilo kot normalen človek. Oblečeno je bilo v kos hlačnice. Na nogi je imelo čevelj, ki je bil brez podplata. Hlačnica je bila polna lukenj. Skoznje se je videlo krvavo kožo.

Otroci si ponoči sploh niso upali iz hiš. Bali pa so se ga tudi starejši vraževerni ljudje. Drug drugemu so pripovedovali, kje so ga videli in kakšno je bilo. Pogosto so ga videvali v bližini pokopališča.

Zelo me zanima, če stegno še živi.

Tomaž Čoha, 3.r

Lea Bolko, 4.r

KRVAVO STEGNO

Predavnimi časi, ko so ljudje čutili veliko pomanjkanje in niso imeli kaj jesti, so otroke strašili s krvavim stegnom. Otroci so radi zahajali v vinograd, sadovnjak in na njive. Ukradli so kakšen grozd, jabolko, korenje ali repo. Da pa otroci niso zahajali po pridelke, so jim dejali, da jih bo krvavo stegno.

Krvavo stegno je bilo v zemlji, in ko si stopil na določen predel zemlje, je le ta spustila čudne glasove. Ta glas je bilo krvavo stegno.

Sedaj se o tem ne govori več, saj imamo hrane na pretek in se za repo ali korenje ne bi zmenili, čeprav bi nam to kdo ponujal.

Mark Bratina, 3.r

Mark Bratina, 4.r

DEDEK RAD PRIPOVEDUJE

Z mojim dedom rada večkrat posediva pred hišo na klopi in se pogovarjava, kako so živeli naši predniki.

Nekega dne mi je začel pripovedovati zgodbo, kako je nastal zaselek Kompari.

Prva hiša je bila zgrajena pod sedanjo kovaško delavnico Srečka Del Fabbra. Še sedaj so vidni zidovi hiše, njen lastnik se je pisal Kompara. Živel je med dvema potokoma: Jevščkom in Potočkom. Večkrat sta ob dežju poplavila, zato si je lastnik poiskal novo lokacijo. Sezidal si je novo hišo na začetku sedanjega zaselka Kompari. Ker se je pisal Kompara, so zaselek poimenovali po njegovem priimku – Kompari. Zaselek se je začel naseljevati in tudi razvijati malo obrt. Zrasli so prvi mlini, žage in tudi kovačija. Nekaj ostankov žag in mlinov je še vidnih.

Jaz živim na Brajdi. Tako so jo poimenovali zaradi nizko ležečih površin zemljišč in lepe oblike. Hišo obdajajo travniki, sadovnjak in vrt, zato smo bolj odmaknjeni od sosedov.

Zelo rada poslušam dedka, ko mi pripoveduje, kako so včasih živeli.

Sara Ščukovt, 3.r

KAKO SO OTLIČANI PRIŠLI DO OKNA

Zgodilo se je, ko sta sveti Peter in Jezus hodila naokrog. Nekega dne sta se ustavila na Čavnu, da bi si malo oddahnili. Jezus je razlagal Petru, da stoji Čaven na treh zlatih stebrih, nad zlatim jezerom. Hudič ju je ves čas poslušal in seveda slišal tudi to. Naredil si je dve naramnici in ju ovil okrog Čavna. Ena je bila iz žice, druga iz sukanca. Ko je hotel Čaven premakniti, se mu je ena naramnica utrgala. Padel je in z rogom udaril ob steno na Gori. Tako je nastala otliška luknja, ki si jo vsako leto ogleda veliko obiskovalcev Gore.

To je le ena izmed zgodb o nastanku otliške luknje. Nihče pa ne ve, katera je prava.

Tomaž Čoha, 3.r

LOKAVŠKI PLAZ

Vse v goro zdaj strmi,
kaj z nje v dolino se vali,
človek skoraj ne verjame,
da zemlja na zemlji ne ostane.

Se res mora to goditi?
Prerokba davna se izpolniti,
da ljudem pod Čavnom bo gorje,
če zlati krožnik zlomi se.

Se strah sprehodi med ljudmi,
morje katastrof po svetu se godi,
obraz pa iz Čavna mrko gleda,
kako med nami vlada zmeda.

Neznani kraj zdaj hit postane,
v medijih se vojna vname,
kdo zmagal tole bitko bo,
da vsaj žrtev ne bi bilo!

Po dolgem žuganju ljudi
se država prebudi
in med sabo skrega vse,
ki jih stiska združila je.

Pa se zadeva le sanira,
zemlja na tovornjakih v dolino
mašira,
saj veliko je prahu in blata,
a plazu končno smo zaprli vrta.

Bogu in sreči na koncu gre
zahvala,
da jesen in zima suha sta ostala,
sicer bi hitro ta pesem šaljiva
postala tragedija strašna in
srhljiva.

Meta Kompara, 3.r

GRUŠČ

V davnih časih so kolovozne
poti potekale drugače kot danes
avtomobilske ceste. Glavna pot od Ljubljane
proti Gorici je potekala mimo Logatca,

Podkrajja in Cola proti Hublju, tam se je
razcepila proti Furlaniji in Trnovski planoti.
Pot, ki je vodila proti Trnovski planoti, je šla
tudi mimo mesta, kjer sedaj stoji naša hiša.
Včasih je bilo potrebno poti popravljati in
nasipati, ker so bile makadamske, trdi
vozovi pa so jih še dodatno uničevali.

Material za popravilo poti, ki je
vodila proti Trnovski planoti, so kopali na
mestu, kjer stoji danes naša hiša. Na levi
strani hiše je to še danes vidno, tu stojijo
odkopane skale. Material, ki je bil predebel
za posipanje, so puščali na določenih
mestih, ki so jim rekli »grušč«. V bližini
tega »grušča« so zgradili hišo, moj dom, ki
se še danes imenuje »V grušču«.

Tine Kovač, 3.r

Aljaž Bizjak, 4.r

PASJI BERN

Babica mi je pripovedovala o
tem, kako je kraj dobil ime, ki se je ohranilo
do danes.

V Dolgi Poljani sta živel a mož
in žena, ki se nista dobro razumela. Nekega
dne je žena kupila možu na sejmu kipec v
obliki hudiča. Ko ga je prinesla domov, je
hudič oživel. Začel je rasti in postal je zelo
močan. Pri hiši je opravljal hlapčevska dela.
Odhajal je v gozd po drva in jih pripravlj al
za zimo. V hlevu je krmil živino. Vsak dan
mu je žena morala skuhati velik lonec boba.
Ker je postal močan in velik, so se ga vsi

bali. Nekega dne je prišel v kuhinjo in vprašal, ali je bob kuhan. Gospodinja mu je rekla, naj malo počaka. Hudič je jezen odšel v hlev in vola, ki so ga klicali Prih, obesil za rep pod strop. Stopil je v kuhinjo in ženi povedal, kaj je naredil. Žena se je ustrašila. Z možem sta začela premišljevat, kako bi se ga znebila. Spomnila se je, da imajo na podstrešju volno od črne ovce. Prinesla jo je v kuhinjo, jo dala hudiču, naj jo odnese v bern in jo opere. Bern je bilo majhno zajetje vode, kjer so prali perilo. Rekla mu je, naj ne hodi domov, dokler volna ne bo snežno bela. Hudič je vedno držal obljubo in naredil, kar so mu ukazali. Odšel je do vode pod vasjo in začel prati volno. Ker je sam ni mogel oprati, se je razjezil in poklical iz pekla hudiče. Prišli so v podobi psov in vsi prali volno. Ker ukaza niso mogli izpolniti, so hudič zapustili kraj. Nihče jih ni več videl. Ljudje so videli pse in kraj poimenovali Pasji bern. Kraj se še danes tako imenuje.

Klemen Kompara, 3.r

ZGODOVINA KAPELICE MATERE BOŽJE V GORENJAH

Od najstarejših ljudi sem slišal, da je prišel v vas siromak, ki je rekel: »Za to vasjo stoji črn mož, ki bo ljudem napravil bridke ure.« V vas je namreč prišla kuga. Otroci so začeli umirati. Kete, lastnik zemljišča, na katerem še sedaj stoji kapelica, je imel sedem sinov. Priporočil in zaobljubil se je Materi božji, če mu ostane vsaj eden od sedmih sinov, ji bo postavil kapelico. Res mu je ostal samo eden. Z vaščani so se sešli, sezidali kapelico in iz cerkve v Ajdovščini prinesli lesen kip Matere božje, ki je zdaj star že več kot dvesto let. Tu so se Materi božji priporočale matere za svoje otročiče, očetje za pomoč družini, mladeniči ob odhodu k vojakom.

Kapelica je bila zaradi dotrajanosti na novo sezidana leta 1984. Ob njej pa se še danes ustavljamo vaščani in popotniki.

Mark Bratina, 3.r

SLAVČKI NA POKOPALIŠČU

Nekoč se je v gostilni pri Repkovih srečalo pet prijateljev. Vsi so radi lovili slavčke (štiblce), ki so bili za tiste čase dragocene ptice. Eden od prijateljev se je hvalil, da ve, kje imajo gnezdo. To so imeli na grobnici na pokopališču. Ostali so ga vprašali, če si upa iti po slavčke opolnoči na pokopališče. Rekel je, da si upa. Dva od prijateljev sta se šla skrit na pokopališče. Eden je bil skrit na vozičku za prevoz mrličev, drugi pa za lestvijo. Fant je res šel na pokopališče. Ko je prišel fant do kapelice na pokopališču, je vstopil vanjo in šel po lestev. Prijel jo je. Tedaj sta se prijatelja razkrila in ga vprašala: »Kaj počeneš?«

Oni se je tako prestrašil, da je prebledel in stekel, kar so ga nesle noge. Prijatelja pa sta zaklicala: »Kam bežiš?« Mož je tako izgubil stavo in ostalim plačal pijačo.

Tine Kovač, 3.r

PRIGODE NA POKOPALIŠČU

V Lokavcu je živela ženička, ki je rada popila kozarček šnopca. Da je domači ne bi videli, si je steklenico nesla na pokopališče. Nekega dne pa je grobokop opazil steklenico šnopca in ga popil. Ženička je sumila grobokopa, da ji je popil šnopc, vendar mu ni nič rekla, da se ne bi izdala.

Sara Blaško, 3.r

Marko Bavčer, 4. r

ČAVEN IN HUDIČ

Nekoč se je na Čaven naselil hudič, da bi našel zlato. S seboj je vzel veliko delavcev- kopačev. Res je našel zlato in ga začel kopati.

Ljudje so bili jezni na hudiča, zato so sklenili, da ga bodo uničili. Nekega dne so poklicali hudiča in mu rekli, da so nekje v vodnjaku našli veliko zlata. Hudič je ves vesel pritekel k vodnjaku in komaj čakal, da bi videl zlato. Ni pa spoznal pasti. Hudič je pogledal v vodnjak, a ni videl ničesar. Ljudje so mu svetovali, naj pogleda globlje v vodnjak. Hudič se je nagibal in nagibal... V tistem trenutku pa so ga ljudje pahnili vanj. Hitro so ga zasuli z zemljo in kamenjem. Da se hudič ne bi ponovno pojavil, so zgradili cerkvico sv. Urbana.

Tega hudiča se ljudje še bojijo, saj verjamejo, da ima hudič dve življenji.

Boško Kostič, 4.r

ŽEGNANA SKALA

Žegnana skala se imenuje ogromen kamen, ki se nahaja nad zaselkom Kovači. Po pripovedovanju starejše domačinke so se pri tej skali v davnih časih zbirali ljudje pri maši in molitvah. Molili so za vse ljudi, ki živijo pod Čavnom. V Čavnu naj bi namreč bilo veliko jezero. Prerokovano je bilo, da se bo Čaven odprl in da bo voda odnesla vse, ki živijo pod njim.

Pri Komparih imamo kapelico Srca Jezusovega, ki jo je leta 1923 zgradil domačin Ignacij Kovač, ker se je srečno vrnil iz tujine.

Jerneja Keber, 4. r.

VOJNE REŠI NAS, GOSPOD!

V Mizinski vasi je živela Rozalka Zofkna. Čeprav sem bil še otrok, se je veliko pogovarjala z menoj.

Nekega dne mi pravi:«Veš, ko bodo železne ptice letele po zraku in železne

kače lezle po Zemlji, takrat bo slabo na Zemlji. Tako napoveduje prerokinja Sibila.« Dolgo je trajalo, da sem premislil Rozalkine besede. To naj bi bili avioni, vlaki in avtomobili.

Tudi drugič me je nadlegovala s pripovedkami in je rekla: »Ko bo sveti Marko pel alelujo, bo cel svet trpel.« Petindvajseti april je zadnja možnost za veliko noč. To je bilo leta 1943. Tudi ta prerokba mi je dala misliti.

Nekoč je rekla: »Ko bodo kokoši popoldne nesle, takrat bo pa dobro na svetu.« V moji mladosti je redko katera kokoš znesla jajce po deseti uri.

24. septembra so priletela nemška letala in bombardirala Ajdovščino. Nekaj ljudi je bilo mrtvih. V Ajdovščini so vedeli, da bo prihod Nemcev vse razdejal. Tisti, ki so imeli živino v Ajdovščini, so jo odpeljali po vaseh, da bi bila varna. Trgovci so blago iz trgovin poskrili ali pa odpeljali k sorodnikom na vas, misleč, da bo tam varno. 25. septembra so prišli Nemci v Ajdovščino, šestindvajsetega pa po okoliških vaseh. Sedemindvajsetega so gorele hiše po Dolu. Gorjani in ljudje iz doline, ki so bežali pred Nemci na Goro, so se skupaj vračali v dolino. V Lokavec je takrat gotovo prišlo trideset družin, beguncev z Gore...

Rozalkine prerokbe so se uresničile.

Leonard Kovač

Tanja Sulič, 4.r

PRI KUŠEVIH

Janez Kušev je imel v prvem zakonu tri otroke: Petra, Janka in Stanka. V prvi vojni je izgubil eno nogo. Kot invalid je hodil z berglo. Po vojni je postal vdovec. Sedaj so bili pri Kuševih štirje moški. Manjkala je gospodinja. Gospodar Janez se je poročil z Julijo, ki je služila pri Hmelakovih.

Julija je kmalu po poroki zbolela in umrla.

Zopet so bili sami moški pri hiši. Oče Janez je šel ob nedeljah k litanijam, potem pa še malo v gostilno. Sinovi so odraščali in se doma razvijali po svoje, brez vsakega nauka. Ob nedeljah popoldne, ko so bili sami doma, so zganjali razne norčije. Sosedov Janez, starejši možak, je rad opazoval to naivno početje Petra, Janka in Stanka.

Peter je rekel sosedovemu Janezu, da ima take bukve, da lahko pokliče hudiča. Sosedov Janez se ni dal prepričati v to.

Prišla je naslednja lepa nedelja. Sosedov Janez je srečal na dvorišču samo Petra, najstarejšega med brati. »Kje pa sta brata?« vpraša Janez. Peter odvrne: »Šla sta k andohti (litanijam)«. Med Janezom in Petrom se je razvil pogovor o črnih bukvah. Peter gre v hišo in iz nje prinese neke staroslovenske črne bukve. Pokaže jih Janezu, a ta zaradi starosti ni videl brati in pravi Petru, naj mu nekaj prebere. Peter bere, a Janez ga nič ne razume. Ujezilo ga je to mrmranje in ukaže Petru, naj pokliče hudiča. Peter obrne nekaj listov in začne z močnim glasom: »Hudič, pridi.« Brata nista šla k andohti, temveč sta bila skrita v štali. Ko Peter spregovori te besede, odveže Stanko vola in Janko spusti s senika vse verige, ki so jih rabili pri furmanskem vozu. Nastal je strašen žvenket. Vol se je tedaj prestrašil in drl iz štale. Ko je sosedov Janez zagledal na vratih rogove, se je prestrašil in zbežal proti domu.

Seveda je Janez kmalu obesil zgodbo o hudiču na veliki zvon. Vsi so govorili samo o tem, kako zna Peter Kušov

poklicati hudiča. Tudi župniku je prišlo na ušesa. Odpravil se je k Petru in mu rekel: »Peter, saj je prav, da so norčije, to pa je le prehudo.«

Od te nedelje so hodili vsi k andohti: sosedov Janez, Peter, Janko in Stanko. Vikar Hendrik je Petra vedno cenil, saj sta se oba pisala Černigoj.

Leonard Kovač

Marjan Kompara, 4.r

ŽUPNIK IN MASIČK

Srečala sta se Masičk (Kristjan Čopič) in župnik (Henrik Černigoj).

Župnik pravi: »Nu, nu, Kristjan, nič te ne vidim v cerkvi.«

Kristjan mu odvrne: »Po kej čem hodit v cerkev?«

Župnik nadaljuje: »Bog je žalosten takega kristjana, ki ne spoštuje zapovedi.«

Kristjan odgovarja: »Saj sem tudi jaz dostikrat žalosten, ko nimam za kvrtin vina.«

Župnik: »Nu, nu, nad vinom ali nad človekom biti žalosten ni vseeno.«

Masičk: »Bog ima dosti ljudi in je lahko vseeno vesel. Jaz sem pa suh.«

Župnik seže v žep in da Masičku pet lir. Zasvetijo se mu oči in, preden sta se razšla, je Masičk priznal župniku, da je nekaj nad nami. Celo župniku je žugal, da je nekaj nad nami.

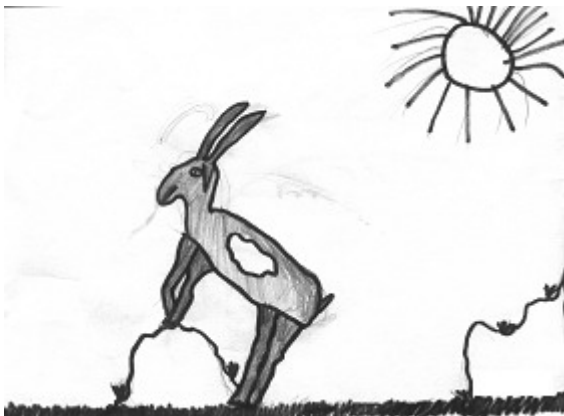
Leonard Kovač

LOKAVEC V 16. STOLETJU

Kriški grof je imel v naših krajih absolutno oblast. Imel se je za nadarjenega človeka in takoj je prisluhnil Lutrovi veri. Da bi podkrepil svoje načelo, je leta 1563 povabil Primoža Trubarja v Križ. Trubar je v Križu slabo sejal svojo vero. Tlačani, ki jim je bila nova vera grešna, so napadli Trubarja in grofa. Grof je s svojimi biriči kmalu porazil tlačane, a v Lokavcu se tlačani niso dali. V Znovsenci, kjer so bili grofovi vinogradi in kleti, govedo in drobnica, so tlačani obračunali z biriči. Seveda, to je grofa ujezilo. Vojska se je povzpela na Lizno gradiše in streljala s topovi na tlačane, ki so bili v dolini (danes Slokarji). Tlačani so bili premagani in pridelek uničen.

Ustno izročilo pravi, da so v Znovsenci še kleti, a so pod zemljo. Okrog leta 1900 je Tine Černigoj (Malik po domače) šel poskusit srečo in prišel do stopnic v eno izmed kleti. V nekaj dneh je bil že pri deveti stopnici. Tine, zagnan v svoje delo, ni opazil mnogih strupenih kač. Ko se je zavedal svoje nevarnosti, je zbežal domov. Ponoči, ko je bilo hladno, se je Tine vrnil in zasul stopnice. Mogoče bo naslednji raziskovalec imel več sreče.

Leonard Kovač

Teja Černigoj, 4.r

LOVRENC IN VEVERICA

Pred petdesetimi leti in še več, ko sta bila Evgen in Marija še majhna, je na Polentni skali živela veverica. Otroka je nista nikoli videla, ona pa je zanju vedela, saj ju je pogosto obdarovala z orehi.

Njeni orehi so bili popolnoma enaki orehom z dreves, ki so rasla na domačem dvorišču, pa so vendar bili čudežni, saj so lahko poleteli skozi zaprto okno. Vedno, ko je oreh priletel, je rezko počilo po šipi, a je ni niti razbilo, niti poškodovalo, Lovrenc pa ga je spretno ujel z naglim zamahom roke.

Lovrenc je bil starejši, prijeten in dobrodušen domačin, ki je pri hiši dosti pomagal. Z veverico je bil nedvomno v skrivnostni povezavi, kajti orehe je smel loviti samo on in le, če sta bila Evgen in Marija pri oknu nepremično zazrta v Polentno skalo. Lovrenc pa je stal za njima in opisoval dogajanje. Seveda je imel Lovrenc tudi magične oči, saj je na 500 metrov takoj ugledal veverico, ki je prišla s koškom na skalo. »Glejta! Glejta! Kaj ne vidita? Zdaj je prišla. Gleda, če sta pri oknu. Vidiš, vidiš pripravlja se, da bo vrgla oreh!« In že je rezko udarilo ob šipo in Lovrenc je ujel prvi oreh v svojo pest. Ko sta bila Evgen in Marija pridna, je veverica na hitro izpraznila svoj košek, če pa sta jezila Lovrenca, se je veverica ujezila in odšla. »Je ni več na Polentni skali«, je še povedal Lovrenc in vsi trije so si zaželeli, da bi se prihodnjic vse bolj izšlo.

Pa je prišel dan, ko je Lovrenc odšel in tedaj je za vedno izginila tudi veverica. Evgen in Marija pa sta tudi odrasla in odkrila možakovo spretnost. Orehe, ki mu jih je prej dala mama, je skrtil in jih spretno frcal ob šipo in znova lovil. Nekateri ljudje so polni domišljije, in ko odidejo, ostanejo za njimi zgodbe.

Marija Bavčar

Avtorji projekta Lokavec in čas na temo Bajke in povedke

Razstava je nastala med projektno obliko dela na temo: Bajke in povedke.

Sodelovali so: Goriški muzej , lokavška šola in društvo DOLI

Prireditvev in razstavo so pripravili učenci lokavške šole pod vodstvom učiteljic: Petre Terbižan Slejko, Zmage Kos, Tatjane Lipušček, Marte Benko in Mare Obed, Boris Blažko in Inga Brezigar Miklavčič

V prispevkih je čutiti pomoč staršev in prav je tako. Zapisi so zbrani iz raznih virov, zato so možne pomanjkljivosti.

HVALA VSEM, KI STE KAKORKOLI POMAGALI.